

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1082

12. SIJEČNJA 2024. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

FOTO: HINA / Daniel Kasap

Plenković na tradicionalnom domjenku SNV-a

»Hrvati u Srbiji trebaju
imati jednaka prava
kao Srbi u Hrvatskoj«

SADRŽAJ

8

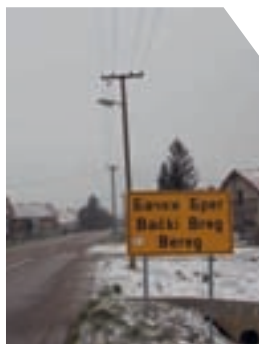
Demokratski savez Hrvata u Vojvodini
Poruke Andreja Plenkovića važne za hrvatsko-srpske odnose mediji u Srbiji prešutjeli

10

Popis: Udio neizješnjenih, nepoznatih i regionalno izjašnjenih

Značajan postotak u mjestima s hrvatskim stanovništvom

12

Dr. sc. Dejan Bursać, znanstveni suradnik u Institutu za filozofiju i društvenu teoriju Univerziteta u Beogradu

S velikom sigurnošću možemo reći da su izbori završeni

20

Početak obnove jedne od najstarijih crkava Srijemske biskupije

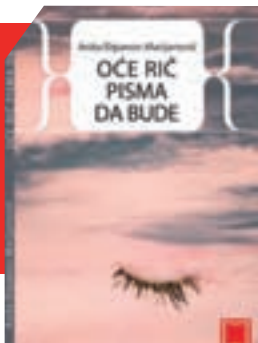
Spomenik kulture vrijedan veće pažnje

25

Nova knjiga u nakladi NIU *Hrvatska riječ*: *Oće rič pisma da bude*

Prvijenac raritetne poetike

34

Kraljci u župnoj crkvi Uzvišenja svetog Križa u Rumi

Prepoznamo ljepotu u Bogu

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeva 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Mira Tumbas (predsjednica), vlč. Josip Ivešić,
Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Nevenka
Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić, Ama-
lija Šimunović, Željka Vukov

v. d. RAVNATELJICE:

Mirjana Trkulja
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)
Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)
Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)
LEKTOR:
Zlatko Romić
TEHNIČKA REDAKCIJA:
Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)
FOTOGRAFIJE:
Nada Sudarević
ADMINISTRACIJA:
Branimir Kuntić
(tajnice@hrvatskarijec.rs)
Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju

Godišnjica

Zatopljavanje u siječnju, hlađenje u ljeto. Tako bi se slikovito mogli opisati odnosi Srbije i Hrvatske ili Hrvatske i Srbije, kako vam volja.

Podsjetit ću: početak (prošle) godine obećavao je. Ministar vanjskih poslova Srbije **Ivica Dačić** bio je gost na Božićnom domjenku Srpskog narodnog vijeća u Zagrebu, jer je, kako je rekao, »Vučić tražio da malo odledimo odnose s Hrvatskom«. Godinu dana kasnije u isto vrijeme i na istom mjestu dužnosnika srbijanske Vlade (u tehničkom mandatu) na domjenku nije bilo. Kao što neće biti ni subotičkog susreta na ministarskoj razini.

Počelo je sa zatopljavanjem odnosa, a završilo s protjerivanjem dužnosnika Veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu (i recipročno dužnosnika Veleposlanstva Republike Srbije u Zagrebu). Između su bili susreti na premijerskoj i ministarskoj razini i oni operativni koji se tiču nestalih.

Ali poboljšanja u političkim odnosima službenog Zagreba i Beograda nije bilo. A možda ih je bilo nerealno i očekivati.

Hajde da uzmemo da je olakotna okolnost to što je 2023. u Srbiji bila izborna godina i što će u Hrvatskoj izbora biti ove godine. Ako tako gledamo, pomak neće donijeti ni godina u koju smo tek zakoračili.

Mnogo stariji od »zatopljavanja odnosa« je Međudržavni sporazum o zaštiti manjina između Hrvatske i Državne zajednice Srbija i Crna Gora, a čiji je Srbija pravni sljedbenik, koji, među ostalim, garantira političku zastupljenost manjina. Svoj potpis, prije 20 godina, na sporazum su stavili ministri **Rasim Ljajić** i **Vesna Škare Ožbolt**. Na osnovu tog Sporazuma formiran je i Međuvladin mješoviti odbor za manjine. Nije se sastao već duže vrijeme.

A politička zastupljenost hrvatske manjine u Srbiji ponovno je aktualizirana nakon prosinčarskih izbora. Premijer **Plenković** je godinu poslije domjenka na kome su se počeli otopljavati odnosi, na istom mjestu, poručio da se Hrvatska zalaže za jednaka prava Hrvata u Srbiji kao što ih imaju Srbi u Hrvatskoj, pozivajući se na sporazum dvije države od prije 20 godina.

Z. V.

SNS najavio razgovore o formiranju Vlade

Predsjednik Srpske napredne stranke **Miloš Vučević** izjavio je da će ova stranka, odnosno lista »Aleksandar Vučić – Srbija ne sme da stane«, tražiti mandat za formiranje Vlade Srbije i da iako će SNS imati većinu u Skupštini Srbije, ovu stranku čekaju razgovori s eventualnim koalicijskim partnerima, prije svega, Savezom vojvođanskih Mađara, bošnjačkim strankama i Socijalističkom partijom Srbije.

»Imat ćemo sigurno 129, a možda i 130 mandata, što je dovoljno za većinu u Skupštini Srbije i mislim da ćemo ići s konceptom inkluzivnog pristupa, odnosno da pozovemo, prije svega, SVM, bošnjačke stranke, a razgovarat ćemo i sa SPS-om, možda i s nekim drugim, kako bismo vidjeli tko dijeli iste vrijednosti«, rekao je Vučević, a prenio je RTV.

Govoreći o rokovima za formiranje institucija poslije izbora, rekao je da kada Republička izborna komisija proglasi da su okončani izbori i da više nema prigovora, teče rok od 30 dana za konstituiranje Narodne skupštine. Od dana konstituiranja Narodne skupštine rok za formiranje Vlade Srbije je 90 dana.

Država će ulagati u salaše i etno kuće

U idućem razdoblju država će ulagati u turizam, najavio je predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić**. Prema njegovim riječima, prije svega misli se na ulaganje u salaše, objavile su *Večernje novosti*.

»Ulagat ćemo od salaša do etno kuća. Svaki salaš će dobiti 25.000 eura granta na poklon, ali mora uložiti svojih 2.500 eura. To su stvari koje donose novac«, rekao je Vučić.

I ministar turizma **Husein Memić** je ranije rekao kako se priprema uredba koja će biti završena krajem siječnja, početkom veljače, prema kojoj će za seoski turizam biti opredijeljeno ukupno 150 milijuna dinara, odnosno oko 2,9 milijuna dinara ili nešto više od 24.000 eura po gospodarstvu.

Cilj je, navodi se, da ruralni turizam postane glavna turistička atrakcija za domaće i strane goste.

Vučić je i ranije najavio da će iz državnog proračuna biti izdvojeno oko dvije milijarde eura za obnovu regionalnih i lokalnih cesta, kao i za salaše i etno kuće.

Inicijativa za uvođenje obaveznog vojnog roka

Ministar obrane **Miloš Vučević** izjavio je da se Srbija, time što je pokrenuta inicijativa za ponovno uvođenje obaveznog služenja vojnog roka, ne sprema ni za kakav rat već se sprema čuvati mir i slobodu. Govoreći o tome kada bi počelo i koliko bi trajalo obavezno služenje Vučević je rekao kako ništa neće biti urađeno preko noći, da su oni

službeno pokrenuli inicijativu, da predstoji rasprava o ovoj temi, a krajnju odluku donosi Narodna skupština.

»Procjena je Generalštaba Vojske Srbije i Ministarstva obrane da je ovo moment kada se društvo i donositelji političkih odluka moraju izjasniti o ovome i dati svoj sud. Prošlo je 13 godina od suspenzije obaveznog služenja vojnog roka. On nije ukinut nego je 1. siječnja 2011. privremeno suspendiran i od tada imamo 13 generacija ljudi koji nisu ni u rezervnom sastavu«, rekao je ministar.

Ministar je rekao kako se predlaže da služenje ne bude duže od četiri mjeseca, a tek bi bio postignut dogovor o drugim detaljima, odnosno koliko često bi vojnici išli kući.

Vučević je istakao da inicijativa o uvođenju obaveznog služenja vojnog roka ne znači da će biti ukinuta profesionalna vojska, jer će, kako je rekao, ona ostati kao udarna snaga Vojske Srbije, za najteže situacije.

Prijave za besplatno liječenje umirovljenika u toplicama za 2024. godinu

Republički fond za penzijsko i invalidsko osiguranje (PIO) raspisao je oglas za upućivanje korisnika mirovina na rehabilitaciju za 2024. godinu, objavio je *Danas*. Pravo natječaja za desetodnevnu besplatnu rehabilitaciju u toplicama i lječilištima Srbije imaju korisnici čija mirovina iznosi do 39.850 dinara i imaju prebivalište u Srbiji. Beneficije mogu ostvariti i umirovljenici koji su mirovinu ostvarili po domaćim propisima, a primaju je i iz inozemstva, pod uvjetom da zbir tih mirovina, preračunato po srednjem tečaju NBS-a na dan 31. prosinca 2023. godine iznosi do 39.850 dinara.

U priopćenju Fonda PIO stoji kako pravo na natječaj imaju osobe koje nemaju druga osobna primanja osim mirovine i koje nisu koristili rehabilitaciju počevši od 2020. godine. Uz prijavu je potrebno podnijeti mirovinski ček, dokaz o visini mirovine iz inozemstva, izvod iz banke, potvrdu inozemnog nositelja socijalnog osiguranja i popunjenu prijavu s izjavom na propisanom obrascu, gdje prijavljeni želi koristiti rehabilitaciju.

Prijave se mogu podnijeti udrugama, odnosno odborima korisnika mirovina s područja filijale Fonda PIO, na kojoj korisnik ima prebivalište, a mogu se podnijeti i u najbližoj organizacijskoj jedinici Fonda, ukoliko umirovljenik u vrijeme podnošenja prijave boravi van svog mjesta stanovanja. Za podnošenje prijave nije neophodno članstvo u umirovljeničkim udrugama.

Prijava za korištenje prava na rehabilitaciju u toplicama moguća je zaključno s 25. siječnjom 2024. godine, a konačna rang lista će biti objavljena 24. radnog dana od isteka oglasa. Na rang listu se može podnijeti prigovor nadležnoj komisiji u roku od pet radnih dana od dana njenog objavljivanja na oglasnoj ploči.

Komisija je dužna da u roku od pet dana razmotri podnijete prigovore, obavijesti podnositelje prigovora i utvrdi konačnu rang listu korisnika mirovina koji su ostvarili pravo na rehabilitaciju.

DSHV: Više novca za prekograničnu suradnju

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini izražava veliko zadovoljstvo što je uspješno realizirano svih 25 projekata, odobrenih na temelju javnog poziva iz Programa prekogranične suradnje između Hrvatske i Srbije za 2023. godinu Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, na čijem je čelu ministar **Šime Erlić**.

U DSHV-u podsjećaju da su projekti realizirani u području kulturne suradnje, razvoja medijske scene, obrazovanja na hrvatskome, obnove i opremanja infrastrukturnih objekata hrvatske zajednice u Vojvodini te zaštite kulturnog naslijeđa Katoličke Crkve.

»Njihovom realizacijom se značajno pridonijelo razvoju institucionalnog okvira, kulturnih i medijskih praksi, obrazovanju te očuvanju kulturne i sakralne baštine Hrvata u Srbiji. Dodatna je vrijednost u realizaciji projekata iz ovoga Programa odgovoran i transparentan način trošenja dodijeljenih sredstava od strane hrvatskih institucija i organizacija, a ostvareni rezultati pozitivno su ocijenjeni kako u Hrvatskoj, tako i u Vojvodini. Posebno ističemo činjenicu da je teritorijalna disperzija realiziranih projekata uračunavala ravnomjernu zastupljenost svih područja u kojima Hrvati žive«, navodi se u priopćenju DSHV-a koje je potpisao predsjednik **Tomislav Žigmanov**.

U priopćenju se dalje navodi »da je riječ, inače, o drugoj godini trajanja Programa prekogranične suradnje između Hrvatske i Srbije, koji ima za cilj da pridonese, kako je navedeno u tekstu Javnog poziva, osnaživanju pograničnog područja Hrvatske i Srbije, njihovom gospodarskom i svekolikom razvoju, osiguravanju pretpostavke za jačanje konkurentnosti i ostvarenje prekograničnih razvojnih potencijala te poticanje aktivacije svih dionika na zajedničkom radu za dobrobit hrvatskog naroda u Srbiji. Inicijativa za ovaj, novi program podrške hrvatskoj zajednici potekla je od Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini 2021. godine, čiju je operativnu konkretizaciju pomogao **Ivan Anušić**, tadašnji župan Osječko-baranjske županije, a uspostavio se i počeo se realizirati zahvaljujući zalaganju tadašnje ministric regionalnoga razvoja i fondova Europske unije **Nataše Tramišak** početkom 2022. godine te podršci Vlade Hrvatske na čelu s **Andrejom Plenkovićem**. Ukupna opredijeljena sredstva prve godine bila su oko 400.000 eura, a prošle godine uvećana su za 25 % i iznosila su

530.000 eura, od čega je više od polovice bilo namijenjeno hrvatskim institucijama i organizacijama. Uspješnoj realizaciji projekata iz Programa prekogranične suradnje između Hrvatske i Srbije uvelike je pridonio i profesionalni tim Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije na čelu s ravnateljicom Uprave za europsku teritorijalnu suradnju **Stellom Arneri**, zatim postojanje stalne logistike i servisiranja potreba, osobito kada je riječ o predfinanciranju troškova, što je osiguralo Hrvatsko nacionalno vijeće te stručna podrška **Srđana Vezmara**«.

Novi natječaj Programa prekogranične suradnje između Hrvatske i Srbije Ministarstva regionalnog razvoja i

fondova Europske unije za 2024. godinu bit će raspisan uskoro.

»Hrvatima u Republici Srbiji će na raspolaganju biti, kako je više puta najavljeno, čak 2 milijuna eura, što je višestruko uvećanje u odnosu na prijašnje godine. Ovo doživljavamo kao priznanje za dosadašnji uloženi trud te snažnom potvrdom da su se hrvatske institucije i organizacije dokazale kredibilnim i odgovornim partnerima u ovome Programu. To nas dodatno obvezuje da i svi novi predloženi projekti u 2024. godinu budu kvalitetni i u funkciji razvoja hrvatske zajednice u Vojvodini. Stoga pozivamo sve hrvatske institucije, ustanove i organizacije te Katoličku Crkvu da se dobro pripreme te sukladno i na vrijeme odgovore na ovaj izazov ažurnim pribavljanjem i kvalitetnom razradom projektnih dokumenata te osiguranjem partnera iz Republike Hrvatske«, zaključuje se u priopćenju DSHV-a.

Plenković na tradicionalnom domjenku SNV-a

»Hrvati u Srbiji trebaju imati jednaka prava kao Srbi u Hrvatskoj«

»Vlada Republike Hrvatske se zalaže za jednaka prava Hrvata u Srbiji kao što ih imaju Srbi u Hrvatskoj«, rekao je premijer Andrej Plenković na tradicionalnom božićnom domjenku Srpskog narodnog vijeća u Zagrebu 6. siječnja

Srpsko narodno vijeće organiziralo je 6. siječnja u dvorani hotela *Westin* u Zagrebu tradicionalni Božićni domjenak, kome su uz ostale uzvanice prisustvovali i premijer Vlade Hrvatske **Andrej Plenković**, predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji **Jasna Vojnić** i specijalni izaslanik predsjednika Srbije za rješavanje pitanja nestalih s Hrvatskom **Veran Matić**. Predsjednik SNV-a **Milorad Pupovac** podsjetio je u svom obraćanju da je prije 20 godina tadašnji premijer **Ivo Sanader** na Božićnom prijemu izgovorio prvi put »Hristos se rodi!«.

Srbi u Hrvatskoj Plenković je novinarima rekao da su sa srbijanskom nacionalnom manjinom u Hrvatskoj uspostavljeni »partnerstvo, dijalog, projektna suradnja, ali prije svega političko povjerenje koje je osiguralo snažnu političku stabilnost Hrvatskoj zadnjih osam godina«.

Dodao je da se Vlada »zalaže za jednaka prava Hrvata u Srbiji kao što imaju Srbi u Hrvatskoj, osobito kad je riječ o provedbi sporazuma između dvije zemlje, a koje bi omogućilo i Hrvatima u Srbiji da imaju zajedničko političko predstavljanje i na nacionalnoj razini, na razini Narodne skupštine Srbije i na razini pokrajine, u Vojvodini«.

Plenković je rekao da su odnosi Hrvatske i Srbije u 2023. godini obilježeni otvaranjem Hrvatske kuće u Subotici i susretima sa srbijanskom premijerkom **Anom Brnabić**, ali da je dijalog zemalja »usporio« posljednjih mjeseci godine zbog izbora u Srbiji.

Srbija je u studenome protjerala hrvatskog diplomata zbog navodne špijunaže, a Hrvatska je uzvratila istom mjerom.

»Što se tiče špijunske afere, ona nama nije poznata«, ponovio je Plenković, opisujući sam taj događaj kao nepotreban.

»To je po meni bilo totalno nepotrebno. Što se nas tiče, to je bio neuobičajen potez, dio nekog predizbornog konteksta. Mene puno više brine to što DSHV nije ostvario mandat u Narodnoj skupštini Srbije

koji su imali na prošlim izborima«, rekao je Plenković.

U svom obraćanju premijer Plenković je kazao kao Vlada na čijem je čelu već osam godina njeguje suradnju, partnerstvo, dijalog, uvažavanje i prijateljstvo koje je omogućilo Hrvatskoj, svim njenim građanima i cijelom društvu, veliki napredak nastao na temelju političke stabilnosti.

»Prije osam godina, pobijedivši na izborima, najavio sam da želimo uključiti predstavnike nacionalnih manjina

FOTO: HINA / Daniel Kasap

»Vjerujem da ne pretjerujem ako kažem da je ovaj pozdrav važan dio uspjeha kojeg je Hrvatska s proteklom godinom postigla svojim potpunim institucionalnim integriranjem u Europsku uniju«, rekao je Pupovac.

Plenković: Dijalog »usporio« zbog izbora u Srbiji

Pojašnjavajući svoju izjavu da se Vlada Hrvatske zalaže za jednaka prava Hrvata u Srbiji kao što ih imaju

u parlamentarnu većinu, kao i da se pitanje zaštite manjinskih prava uvrsti u program Vlade. Kada je riječ o suradnji Vlade i srpske nacionalne manjine u Hrvatskoj, želim naglasiti ključni aspekt. Ta je suradnja izvorna, ona je naša. Ona je rezultat međusobnog povjerenja, političke volje države da strukturira odnos sa srpskom nacionalnom manjinom na način da zajednički prije svega radimo na miru i poštovanju, ali i na poboljšanju položaja srpske nacionalne manjine u Hrvatskoj» istaknuo je Plenković.

Govoreći o konkretnim postignućima proizišlim iz ovakve suradnje Plenković je istaknuo poboljšanje standarda i uvjeta života Srba u slabije razvijenim područjima, zajednički rad na procesu obnove Zagreba i Banije, zajedničke odlaske političara u Vukovar, Knin, Škabrnju, Varivode i Grubore kao simbol pijeteta i pomirenja nakon rata, ali i zajednički rad na ustanovljavanju istine o tom ratu, koji uključuje odgovornost za zločine i rješavanje pitanja nestalih.

Vojnić: Hrvati u Srbiji trebaju biti uključeni u proces donošenja odluka

Predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća Jasna Vojnić u svom obraćanju osvrnula se na odnos Srba u Hrvatskoj i Hrvata u Srbiji.

»Naši odnosi mogli bi biti još i bolji. Protekle godine, nakon obećavajućih poruka otopljanja između Srbije i Hrvatske, nisu se zaustavili na djelovanju u društvenoj, kulturnoj, javnoj, ekonomskoj, ali ne i političkoj sferi. Manjine mogu biti most, ali ako se na obalama konstantno postavljaju ploče upozorenja, most nema svoju funkciju. Most nema svoju svrhu ako se još uvijek bojimo da će nas suprotna obala ugrožiti«, kazala je predsjednica HNV-a.

Upravo zato izrazila je vjeru i duboko očekivanje da će se komunalna infrastruktura u mjestima gdje žive Srbi u Hrvatskoj nastaviti razvijati, da će Hrvati u Srbiji biti uključeni u procese donošenja odluka na svim razinama, da će bilateralni susreti na vrhu dvaju država rezultirati konkretnim akcijskim planom, da će se otvoriti fondovi za manjine i da neće ponovno biti propuštena godina koja je pred nama.

Matić: Napretka nije bilo u domeni političkih odnosa

Specijalni izaslanik predsjednika Srbije Veran Matić podsjetio je da se prije godinu dana na Božićnom domjenku govorilo o otopljanju odnosa između Hrvatske i Srbije.

»Kada se pravi inventar učinjenog, to je svakako mnogo manje nego što se očekivalo. Sumirajući prethodnih

12 mjeseci, ipak je važno istaći da nije bilo pogoršavanja odnosa, da nema drastičnih poremećaja i da je atmosfera svakako bolja nego ranije. Prava manjina nisu više predmet sporenja«, kazao je Matić.

On je izrazio vjeru da će se nastaviti participacija hrvatske manjine u Srbiji u tamošnjoj izvršnoj vlasti, iako njeni politički predstavnici na nedavnim izborima nisu direktno

Susret Plenković – Vojnić

Predsjednik Vlade Republike Hrvatske Andrej Plenković razgovarao je 6. siječnja s predsjednicom Hrvatskog nacionalnog vijeća Jasnom Vojnić.

»Nakon izgradnje Hrvatskog doma – Matice, nastavljamo raditi na projektima koji pridonose boljem životu Hrvata u Srbiji! Od Srbije tražimo da osigura adekvatnu zastupljenost hrvatske manjine u Narodnoj skupštini i izvršnoj vlasti«, objavio je premijer Plenković nakon sastanka na platformi X.

ušli u Skupštinu Srbije. Upravo politička suradnja Srba i Hrvata u izvršnoj vlasti Hrvatske može, smatra, poslužiti kao primjer.

Govoreći o odnosima dviju država Matić je kazao da je kulturna suradnja intenzivna.

»Veoma uspješna ekonomska saradnja je nešto što je kontinuitet u protekla dva-tri desetljeća. Moglo bi se konstatirati da te vrste napretka nije bilo u domeni političkih odnosa. Međutim, ključno je da se oni ne pogoršavaju, jer je sve bolje od sukoba«, naglasio je Matić, posebno istaknuvši značaj pitanja nestalih u ratu »na kojem treba raditi zajednički i više nego do sada«.

Priredila: Z. V.

DSHV: Poruke Andreja Plenkovića važne za hrvatsko-srpske odnose mediji u Srbiji prešutjeli

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini u svom priopćenju iskazuje žaljenje što medijsku pozornost u Srbiji nije dobio govor premijera Vlade Hrvatske **Andreja Plenkovića**, koji je održao na prijemu Srpskoga narodnog vijeća u povodu Božića na Badnji dan po julijskome kalendaru 6. siječnja u Zagrebu.

»Žaljenje prati i stanovita zabrinutost ne toliko zbog činjenice da je javnost u Srbiji na taj način ostala uskraćena za cjelovitu sliku s ovog skupa, već stoga što su prešućeni sadržaji važni za ukupne hrvatsko-srpske odnose, a onda i za odnose Republike Srbije i Republike Hrvatske. Naime, činjenica da oni nisu preneseni može dodatno usložniti ionako kompleksne odnose između dviju država te uvećati nesporazume, napose kada je riječ o ocjenama društvenog položaja Hrvata u Republici Srbiji i Srba u Republici Hrvatskoj te pratećih politika njihovog unaprjeđenja«, navodi se u priopćenju DSHV-a.

Kako se dodaje, premijer Plenković istaknuo je vrijednosti »međusobnog razumijevanja i poštovanja«, »tolerancije i uzajamnog uvažavanja« te načelo »da je u srcu svakog društva, pa tako i hrvatskoga, bogatstvo različitosti te da pravoslavni Božić građanima Hrvatske pruža priliku da slave i cijene upravo tu raznolikost«. Mediji u Srbiji, pak, nisu prenijeli kako je kazao da je »odnos hrvatske države i srpske manjine u Hrvatskoj strukturiran i riješen na kvalitetan i odgovarajući način«, uz, »a to je za nas ovdje još važnije, prateća očekivanja da se treba pristupiti tome da i položaj Hrvata u Srbiji dođe barem na približno jednaku razinu kao što je to položaj Srba u Hrvatskoj«.

»U izjavi za medije nakon skupa premijer Plenković je dodatno pojasnio, što mediji u Srbiji također nisu prenijeli, kako 'jednaka prava' imaju vrijediti 'osobito kad je riječ o provedbi sporazuma između dvije zemlje, a koje bi omogućilo i Hrvatima u Srbiji da imaju zajedničko političko predstavljanje i na nacionalnoj razini, na razini Narodne skupštine Srbije, i na razini pokrajine, u Vojvodini'. Ujedno je iskazao i zabrinutost 'što Demokratski savez Hrvata u Vojvodini nije ostvario mandat u Narodnoj skupštini Srbije na izborima'. Drugim riječima, hrvatski je premijer izravno govorio i o unutrašnjim političkim pitanjima Srbije, i to u dijelu koji se odnosi na položaj hrvatske nacionalne manjine i pitanje demokratske participacije Hrvata u političkom životu, što je njegovo legitimno pravo s obzirom na to da je ono predmetom i međudržavnog sporazuma«, navodi se u priopćenju DSHV-a koje je potpisao predsjednik **Tomislav Žigmanov**.

U priopćenju DSHV-a podsjeća se kako je riječ o obvezi koju je Srbija preuzela na temelju bilateralnog sporazuma s Hrvatskom o međusobnoj zaštiti nacionalnih manjina iz 2004. godine.

»U članku 9. toga Sporazuma Srbija se obvezala Hrvatima osigurati 'sudjelovanje u predstavničkim i izvršnim tijelima na način da će unutarnjim zakonodavstvom osigurati: zastupljenost nacionalnih manjina u predstavničkim i izvršnim tijelima na lokalnoj razini' te u 'predstavničkim tijelima na pokrajinskoj i republičkoj razini'. Kao što je poznato, u Hrvatskoj se ova odredba Sporazuma primjenjuje institutom zajamčenih mandata za pripadnike nacionalnih manjina, što Srbi u potpunosti uživaju više od 20 godina. Institut 'prirodnog praga' koji postoji u Srbiji za političko predstavljanje nacionalnih manjina, koji odgovara isključivo brojčano većim i teritorijalno koncentriranim nacionalnim zajednicama, ne ispunjava tu obvezu iz međudržavnog sporazuma, na što DSHV u kontinuitetu ukazuje«, navodi se u priopćenju DSHV-a.

Na Božićnom prijemu Srpskog narodnog vijeća bili su nazočni i visoki dužnosnici DSHV-a **Mirko Ostrogonac** i **Ivan Budinčević**, dok se predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić** i obratila prigodnim govorom.

»Spomenuto je posljedica uznapredovale i bogate suradnje na partnerskim osnovama između institucija Hrvata iz Srbije i Srba iz Hrvatske«, naglašava se u priopćenju DSHV-a.

»Spomenuto je posljedica uznapredovale i bogate suradnje na partnerskim osnovama između institucija Hrvata iz Srbije i Srba iz Hrvatske«, naglašava se u priopćenju DSHV-a.

H. R.

Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske

Natječaj za dodjelu stipendija studentima

Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske objavljuje Javni natječaj za dodjelu stipendija studentima – pripadnicima hrvatskog naroda izvan Republike Hrvatske – za akademsku godinu 2023./2024.

Središnji državni ured za Hrvate izvan RH je za akademsku godinu 2023./2024. značajno povećao broj stipendija te će se studentima – pripadnicima hrvatskog naroda izvan Republike Hrvatske dodijeliti – 1500 stipendija za akademsku godinu 2023./2024., od čega 300 stipendija za studij u Hrvatskoj (200 stipendija za pripadnike

hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini, 60 stipendija za pripadnike hrvatske nacionalne manjine i 40 stipendija za pripadnike hrvatskog iseljeništva), 1000 stipendija za studij u Bosni i Hercegovini, 30 stipendija za studij u Crnoj Gori, 5 stipendija za studij u Republici Kosovo, 15 stipendija za studij u Republici Sjevernoj Makedoniji i 150 stipendija za studij u Republici Srbiji. Stipendije se dodjeljuju studentima za jednu akademsku godinu jednokratno, odnosno za razdoblje od 10 mjeseci u mjesečnom iznosu od 150,00 EUR.

Pravo sudjelovanja na Javnom natječaju imaju studenti – pripadnici hrvatskog naroda izvan Hrvatske, koji su upisani u statusu redovitog studenta na javnim visokim učilištima u Republici Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori, Republici Kosovo, Republici Sjevernoj Makedoniji i Republici Srbiji.

Prijava na Javni natječaj obvezno se podnosi u elektroničkom (sva dokumentacija) i papirnatom obliku (Izjava prijavitelja o točnosti podataka, ovjerena potpisom studenta/ice, izvornik). Prije nego se e-prijavni obrazac konačno spremi i pošalje putem računalnog sustava (poveznica: <https://eprijave-hrvatiizvanrh.gov.hr/>), potrebno je preuzeti prilog Izjava prijavitelja o točnosti podataka koju je potrebno ispisati i vlastoručno potpisati, a svu ostalu traženu dokumentaciju potrebno je učitati u sustav. Vlastoručno potpisanu Izjavu prijavitelja o točnosti podataka potrebno je učitati u sustav, a izvornik iste preporučeno poštom dostaviti na adresu: Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Pantovčak 258, 10000 Zagreb, Republika Hrvatska s naznakom: »Za Javni natječaj za dodjelu stipendija studentima – pripadnicima hrvatskog naroda izvan RH – za akademsku godinu 2023./2024.«.

Rok za podnošenje prijava u elektroničkom i papirnatom obliku je od 20. prosinca 2023. do 19. siječnja 2024. godine. Prijave s nepotpunom dokumentacijom ili prijave/dopune prijava koje ne budu podnesene u roku i na način propisan Javnim natječajem, neće se razmatrati. Dostavljena dokumentacija na Javni natječaj ne vraća se podnositelju prijave.

Za sve dodatne informacije vezane uz Javni natječaj kandidati mogu poslati pisani upit do isteka roka za podnošenje prijava na adresu e-pošte: stipendije@hrvatiizvanrh.hr ili nazvati na broj: +385 (0)1/6444-687, +385 (0)1/6444-651, svaki radni dan od 10 do 14 sati.

Poveznica na E-natječaj: <https://eprijave-hrvatiizvanrh.gov.hr/>

Popis: Udio neizjašnjenih, nepoznatih i regionalno izjašnjenih

Značajan postotak u mjestima s hrvatskim stanovništvom

Prema podacima Popisa 2022. godine u Srbiji živi 6.647.003 stanovnika. Najviše je pripadnika srpske nacionalnosti, 5.360.239, što je 80 posto od ukupnog broja stanovnika. Najbrojnija nacionalna manjina su Mađari kojih ima 184.442, zatim Bošnjaci s 153.801, te Romi kojih ima 131.936., dok je Hrvata 39.107.

Na ovom popisu u rubrici je nepoznato 322.013 popisanih osoba, nije se izjasnilo 136.198, a u smislu regionalne pripadnosti izjasnilo se 11.929. Ukoliko se zbroje ove tri rubrike, to je više od 470.000, što je sedam posto popisnog stanovništva.

U ovom broju *Hrvatske riječi* na nekoliko primjera analiziramo koliko neizjašnjenih, nepoznatih i izjašnjenih po regionalnoj pripadnosti ima u nekoliko mjesta sa značajnijim udjelom Hrvata, mjesta s većinskim srpskim, mađarskim, slovačkim i rusinskim stanovništvom. U mjestima koja smo odabrali postotak neizjašnjenih, nepoznatih ili regionalno izjašnjenih znatno je veći u manjim mjestima sa znatnim udjelom hrvatskog stanovništva. Što su uzroci toga, tema je za jednu posebnu analizu.

Z. V.

Naziv mjesta	Ukupno	Rusini	Slovaci	Ostali, neizjašnjeni, regionalna pripadnost
Ruski Krstur	3.846	2.963		119 (3,1 %)
Kovačica	5.398		4.130	413 (7,7 %)
Bački Petrovac	5.227		3.926	434 (8,3 %)
Kulpin	2.431		1.588	105 (4,3 %)

Naziv mjesta	Ukupno	Mađari	Ostali, neizjašnjeni, regionalna pripadnost
Čantavir	5.545	4.854	254 (4,6 %)
Hajdukovo	1.854	1.599	75 (4 %)
Senta	14.452	10.653	1.233 (8,5 %)
Kanjiža	8.067	6.665	387 (4,8 %)
Male Pijace	1.412	1.361	16 (1,1 %)
Martonoš	1.429	1.165	53 (3,7 %)
Gunaroš	1.012	960	17 (1,7 %)

Naziv mjesta	Ukupno	Srbi	Ostali, neizjašnjeni, regionalna pripadnost
Stapar	2.815	2.570	109 (3,9 %)
Prigrevica	3.121	2.828	217 (7 %)
Novi Žednik	1.994	1.366	180 (9 %)
Elemir	3.672	3.233	177 (4,8 %)

Mjesto	Godina popisa	Ukupan broj stanovnika	Srbi	Hrvati	Mađari	Ostali	Neizjašnjeni, neopredijeljeni, regionalna pripadnost
Subotica	2022.	88.752	31.032	6.782	21.891	5.967 (Bunjevci)	15.330 (17,27 %)
	2011.	97.910	29.919	9.343	30.176	8.926 (Bunjevci)	10.530 (10,75 %)
Đurđin	2022.	1.202	341	436		160 (Bunjevci)	160 (13,31 %)
	2011.	1.441	406	488		264 (Bunjevci)	137 (9,51 %)
Gornji Tavankut	2022.	889	66	277		237 (Bunjevci)	287 (32,3 %)
	2011.	1.097	74	335		387 (Bunjevci)	225 (20,51 %)
Donji Tavankut	2022.	1.969	151	832		436 (Bunjevci)	406 (20,61 %)
	2011.	2.327	163	888		692 (Bunjevci)	436 (18,74 %)
Mala Bosna	2022.	909	89	354		127 (Bunjevci)	236 (25,96 %)
	2011.	1.082	66	526		229 (Bunjevci)	131 (12,11 %)
Žednik	2022.	1.564	239	484		197 (Bunjevci)	201 (12,85 %)
	2011.	1.947	253	654		264 (Bunjevci)	229 (11,76 %)
Sombor	2022.	41.814	28.092	2.140	1.923	1087 (Bunjevci)	6.813 (16,29 %)
	2011.	47.623	32.180	2.863	2.851	1629 (Bunjevci)	5.669 (11,90 %)
Lemeš	2022.	2.162	434	363	866	90 (Bunjevci)	350 (16,19 %)
	2011.	2.746	534	470	1.135	174 (Bunjevci)	347 (12,64 %)
Bereg	2022.	769	195	401			228 (29,65 %)
	2011.	1.140	304	569			143 (12,54 %)
Monoštor	2022.	2.647	245	1.384		448 (Romi)	353 (13,34 %)
	2011.	3.485	302	1.912		479 (Romi)	408 (11,71 %)
Sonta	2022.	3.194	654	1.508		284 (Romi i Rumunji)	493 (15,44 %)
	2011.	4.331	905	2.326		344 (Romi i Rumunji)	370 (8,54 %)
Srijemska Mitrovica	2022.	36.764	30.090	1.145			3.005 (8,17 %)
	2011.	37.751	30.885	1.766			2.381 (6,31 %)
Šid	2022.	12.618	10.069	451			368 (2,92 %)
	2011.	14.893	11.616	634			925 (6,21 %)

Dr. sc. Dejan Bursać, znanstveni suradnik u Institutu za filozofiju i društvenu teoriju Univerziteta u Beogradu

S velikom sigurnošću možemo reći da su izbori završeni

Intervju vodila: Jasminka Dulić

Ovi izbori su, na žalost, pokazali kako je problem mnogo dublji – ne radi se samo o kontroli biračkog spiska, već o neuređenim evidencijama državljanstva i prebivalištima koji se po svemu sudeći onda manipulativno upotrebljavaju u političke svrhe

» **O**porba se zapadnim akterima još uvijek ne čini dovoljno pouzdanom: razjedinjeni su, nekompetentni i, ukoliko jednog dana smijene Vučića, to će morati učiniti uz pomoć stranaka desnice, s kojima Zapad za sada ne želi surađivati. Stoga je Vučić njihov prvi izbor za suradnju – i zbog svega što im on isporučuje su voljni zažmuriti na stanje naše demokracije«, kaže politolog dr. sc. **Dejan Bursać**. S njim smo razgovarali o proteklm i predstojećim izborima u Srbiji, te potezima vlasti i oporbe kojima nastoje sačuvati, odnosno osvojiti vlast.

► **Jesu li ovi izbori završeni ili još nisu? Mogu li se očekivati ponovljeni izbori u Beogradu?**

S velikom sigurnošću možemo reći da su izbori završeni, bar do proljetnog glasanja za gradske i općinske skupštine u nekih stotinjak lokalnih samouprava. Sumnjam u ponavljanje izbora u Beogradu – oporbeni pritisak je opao; a s druge strane SNS i **Aleksandar Vučić** nisu akteri poznati po popuštanju zahtjevima političkih takmaca. Vjerujem da nas očekuje period u kome će biti tražen modus operandi po kojem će aktualna koalicija SNS-SPS u Beogradu dobiti podršku za formiranje gradske vlasti, vjerojatno od strane liste dr. **Nestorovića**, koji se već negativno izjasnio prema mogućnosti suradnje s oporborom.

► **Pojavljaju se kritike usmjerene k oporbi kako je nelogično tražiti ponavljanje izbora u Beogradu a ne i u Republici, odnosno da, ako je bilo neregularnosti, onda ih je bilo na oba nivoa izbora? Kako Vi na to gledate?**

Sve je stvar komunikacijskog pristupa, odnosno toga kako se zahtjevi predstave javnosti. Ukoliko smatrate da je bilo više neregularnosti u Beogradu i da je to presudno utjecalo upravo na rezultat gradskih izbora, sam taj zahtjev po meni nije nelegitiman. Je li valjan način na koji je zahtjev iznesen je, s druge strane, nešto o čemu se može široko debatirati.

► **Ocijenili ste da je oporba sporo i nespretno reagirala u izbornoj noći i kasno osporila regularnost izbora? Kako se može objasniti ovakvo postupanje opozicije?**

Ukoliko želite osporavati regularnost izbora, na što svakako imate legitimno pravo u svjetlu svega što se događalo tijekom izbornog dana, onda je logično izići pred građane odmah po zatvaranju biračkih mjesta, jasno kazati što se desilo i koji su sljedeći koraci. Umjesto toga, predstavnici građanske oporbe su se obratili javnosti poslije 23 sata, nakon svih drugih političkih aktera i naročito nakon dva obraćanja iz SNS-a u kojima je proglašena pobjeda. Prosječan građanin je, dakle, stekao dojam da je SNS pobijedila i otišao na spavanje, a ova zakašnjela reakcija oporbe, koju su možda vidjeli tek sutradan, izgleda im tek kao standardno »kukanje« gubitnika. Cijelom dojmu je zatim doprinijela i vrlo neorganizirana i besciljna reakcija u danima poslije izbora. Mogli ste očekivati prosvjede i nezadovoljstvo vlastitih glasača (imali smo prosvjede nakon izbora 2016., 2017., 2020. i 2022.). Time glasačima šaljete pogrešnu poruku i gurate ih dodatno u apatiju.

► **Možete li nam razjasniti pitanje glasanja državljana Srbije iz susjednih zemalja. Je li ono protuzakonito i kako se može dokazati zlouporaba prijavljenog prebivališta?**

U suštini, glasanje dijaspore nije nezakonito. Ukoliko imate državljanstvo i prebivalište, upisani ste u birački spisak i možete glasati na izborima. Taj dio nije sporan. Sa zakonske točke gledišta sporna su dva momenta. Prvi je vođenje i potencijalna zlouporaba prijava i evidencija prebivališta, kao i posljedično biračkog spiska, u stranač-

ke svrhe. Dakle, zlouporaba prije svega institucije Ministarstva unutarnjih poslova da biste neke glasače upisali u birački spisak neposredno pred izbore. Drugi problematičan moment kod glasanja osoba iz inozemstva tiče se financiranja te aktivnosti. Naime, ukoliko dovozite glasače i organizirate logistiku, taj trošak mora biti iskazan u financijskim izvještajima. Posljedično, postavlja se pitanje kakva je motivacija nekoga iz regije da potegne na cjelodnevni put kako bi glasao na izborima u Srbiji. Pretpostavljamo da je ta motivacija financijska, a onda već govorimo o kupovini glasova, što je kazneno djelo.

► **Svi ovi problemi u vezi s izborima bili su prepoznati i u ranijim izbornim ciklusima – zašto u razdoblju između izbora oporba nije pokušavala razriješiti ove probleme kroz nametanje ove teme u medijima, zatim kroz institucije kao što je parlament i dijalog s vlašću, nego je inzistirala na izborima iako je znala za sve te probleme i mogućnosti manipulacije glasačima, medijima?**

Slažem se da je trebalo više inzistirati na ovoj temi, međutim moramo znati da su logistički i medijski kapaciteti oporbe u Srbiji skromni. Oporbene stranke raspolažu s vrlo malo aktivista, naročito van najvećih gradova, zatim kubure s financijama i imaju veoma ograničen pristup medijima s nacionalnom frekvencijom. U takvoj situaciji vjerojatno su taktički procijenili kako je bolje kampanju voditi na drugim pitanjima. Doduše, oporba nema mnogo opcija na raspolaganju onda kada institucije ne rade ili kada otvoreno rade za drugu stranu. Bojkot izbora kao opcija je »ispucan« 2020. godine, bez mnogo efekta – vlast tada nije reagirala, očekivana međunarodna reakcija je izostala, a oporbene stranke su odsjekle sebe od institucija i proračunskog financiranja političkih aktivnosti. Vjerujem da je neuspjeh bojkot tih izbora negativno utjecao i na primamljivost takve opcije među glasačima. Sve u svemu, sigurno im je bio jasan okvir hibridnog režima u kome se natječu i u kome stranke vlasti imaju neujednačen pristup institucijama, financiranju i medijima. Međutim, vjerujem da su mogli bolje anticipirati i pripremiti se za opcije nakon izbora.

► **Kako ocjenjujete strategiju i taktiku oporbe u nastojanju da »sruši vlast«? Smatrate li dobrim postavljenoj cilj oporbe »rušenje vlasti Aleksandra Vučića« u smislu osvajanja glasova i eventualne pobjede na izborima?**

Iako Aleksandar Vučić jeste fokus politike u Srbiji, nisam siguran koliko je efektivna taktika da većinu kampanje posvećujete kritici, ili bolje rečeno, zgražavanju usmjerenom k njemu. A to se pokušava iznova iz izbornog ciklusa u izborni ciklus. Jednostavno, ako imate toliko popularnog političara, koga podržava oko dva milijuna ljudi iz njegove stranke i povezanih koalicijskih partnera, a na izbore ukupno iziđe oko 3,8 milijuna ljudi – jasno je da nemate računicu, bar što se tiče parlamentarnih izbora. U tako postavljenoj jednačini, SNS će uvijek trijumfirati. Tijekom prošle godine smo mogli vidjeti da eksploatacija određenih tema može značajno utjecati na glasače. Istraživanja javnog mnijenja su pokazala kako

postoji ogroman pad povjerenja čak i među glasačima SNS-a, koji je izazvan prvo masovnim ubojstvima u OŠ *Vladislav Ribnikar* i u okolini Mladenovca, zatim dugotrajnim rastom cijena osnovnih životnih namirnica koji pogađa doslovno svaku obitelj u Srbiji, a zatim i problemima na Kosovu. Na sve to, nadovezuju se brojne afere funkcionera vlasti, a kada je biračko tijelo iziritirano prije svega ekonomskom krizom, i te afere su dodatno amplificirane. Da se razumijemo, to nepovjerenje ne znači automatski i pad rejtinga SNS-a, ali pokazuje gdje su pukotine i na kojim temama se može graditi kampanja. Do toga međutim nije došlo, bar ne u značajnoj mjeri. Čini se da je sam Vučić prepoznao ove probleme i zatvorio određene »rupe« u vlastitoj podršci i prije same kampanje, upravo na nekim od tih problematičnih tema – sjetite se samo nastupa s potrošačkom korpom i sniženim cijenama određenih proizvoda. Ili posjet famoznom call centru SNS-a nakon istraživačkog teksta CINS. S dru-

Manjinske stranke su uglavnom zadovoljne odnosima s većinskim partnerom. Njima je u interesu biti u koaliciji s centralnim nositeljem vlasti, bez obzira na njegovu ideološku orijentaciju, radi ostvarenja interesa svojih zajednica. S druge strane, većinskom partneru to predstavlja mali politički trošak, uz značajan dobitak kako u pogledu interetničkih i regionalnih odnosa, tako i u pogledu međunarodne reputacije.

ge strane, vjerujem da je ispravna odluka oporbe da se fokusiraju na beogradske izbore. Oporba u prijestolnici ima relativno očuvanu infrastrukturu odbora, a postoji i veća penetracija nezavisnih medija. Osim toga, sociodemografska struktura stanovništva je drugačija, ima više mladih i više ekonomski nezavisnih građana, te samim tim i stranke vlasti imaju manje sredstava uvjeravanja na raspolaganju. Hipotetički poraz SNS-a u Beogradu bi bio, kako ogroman psihološki udarac za tu stranku, a pružio bi oporbi »odskočnu dasku« za dalju političku borbu na nacionalnom nivou. Zbog toga me i čudi što je kampanja oporbenih stranaka, iako usmjerena na Beograd, i dalje bila slaba u organizacijskom, komunikacijskom, pa donekle i personalnom smislu.

► **Generalno, kako ocenjujete rezultate koje su postigle stranke kako one na vlasti tako i one iz oporbe? Jesu li oni u suštini realni i odražavaju li pravi odnos snaga?**

Uzevši sve u obzir, mislim da je SNS zadovoljna jer je postigla osnovni cilj – izvjesno je očuvala vlast na svim razinama. S druge strane, vjerujem da su u SPS-u duboko nesretni, jer su prokockali odličan rezultat iz 2022. izgubivši oko 200 tisuća glasova, ali to je posljedica nji-

hove strateške odluke da se u kampanji ne zamjeraju koalicijskom partneru. Što se tiče liste Srbija protiv nasilja, usprkos svemu imaju razloga biti zadovoljni. Poslije mnogo izbornih ciklusa, konačno su proširili svoj krug potpore i dobili preko 900 tisuća glasova. U tri najveća grada (Beograd, Novi Sad i Niš) razlika između SNS-a i građanske oporbe je rekordno niska, tek nekoliko postotaka. U Ljigu je oporba trijumfiral. U Kraljevu je gotovo izjednačena. Sve to za njih predstavlja dobar kapital pred lokalne izbore na proljeće. Svjedočili smo i kolapsu desnice, gdje jedino koalicija oko DSS-a ima pravo biti zadovoljna. Neuspjesi Dveri i Zavetnika, kao i Narodne stranke, da prijeđu cenzus u Beogradu, svakako su kumovali nemogućnosti oporbe da formira vlast u glavnom gradu i tako značajno promijeni politički reljef Srbije.

► **Kažete kako je ključni problem ovih izbora potpuno zanemarena kontrola biračkog spiska. Kako se on može riješiti?**

Ovi izbori su, na žalost, pokazali kako je problem mnogo dublji – ne radi se samo o kontroli biračkog spiska već o neuređenim evidencijama državljanstva i prebivalištima koji se po svemu sudeći onda manipulativno upotrebljavaju u političke svrhe. Institucije u hibridnom režimu, kao što ranije reko, nisu od pomoći. SNS izvjesno neće odustati od korištenja prednosti kojima ima pristup. Vidimo da ni međunarodni faktor ne reagira, jer im je očigledno važnije imati pouzdanog geopolitičkog partnera na vlasti u Srbiji nego baviti se kvalitetom (i opstankom) naše demokracije. Jedini način borbe za oporbene stranke jeste da, možda već pred lokalne izbore, dovoljno podignu ovu temu u javnosti tako da obeshrabre vlast da koristi ove metode. Za to je međutim potrebno dosta političkog umijeća i organizacijske snage.

► **Kako ocenjujete rezultate koje su postigle manjinske stranke?**

Uglavnom očekivano i u skladu s dugoročnim trendovima podrške.

► **Zašto se malo tko bavi pitanjem zastupljenosti nacionalnih manjina u donošenju odluka u Srbiji? U ranijim razdobljima u vrijeme Miloševića i DOS-a manjinske stranke su većinom bile koalicijski partneri stranaka tzv. građanske ili demokratske orijentacije. Čini se da su te stranke potpuno zanemarile pripadnike manjina kao potencijalne glasače i njihove stranke iako su bili »njihovi« glasači? S druge strane, vladajuća stranka uspjela je privući i stranke manjina.**

Manjinske stranke su uglavnom zadovoljne odnosima s većinskim partnerom. Njima je u interesu biti u koaliciji s centralnim nositeljem vlasti, bez obzira na njegovu ideološku orijentaciju, radi ostvarenja interesa svojih zajednica. S druge strane, većinskom partneru to predstavlja mali politički trošak, uz značajan dobitak kako u pogledu interetničkih i regionalnih odnosa, tako i u pogledu međunarodne reputacije. Drugo, i aktualna vladajuća stranka je uspjela privući neke manjinske glasače. U takvom okruženju ostaje vrlo malo glasova iz manjinskih zajednica na koje građanska oporba može računati.

► **Na proljeće slijede lokalni izbori u 17 beogradskih općina, gradovima i općinama u Srbiji. Što stranke na vlasti a što stranke iz oporbe mogu očekivati na ovim izborima? Kako objašnjavate ovu podjelu lokalnih izbora, da je dio glasao prošle godine a dio lokalnih samouprava će tek birati svoje predstavnike?**

Naočigled nema smisla da jednog datuma idete na republičke, pokrajinske i otprilike trećinu lokalnih izbora, a onda poslije pola godine na ostale dvije trećine lokalnih izbora. Vidimo kako se sada javljaju glasovi iz oporbe da je to urađeno zbog manipulacije biračkim spiskovima na lokalnu, prebacivanja glasača između dva datuma glasanja i slično, a činjenica je da postupci vladajućih stranaka na prosinačkim izborima pojačavaju sumnje. Svakako će potencijalne manipulacije biti jedna od glavnih tema na proljeće. Što se samih izbora tiče, mislim da oporba, ukoliko odigra pametno, ima veliku šansu u najvećim gradovima: Novom Sadu, Nišu i bar dijelu od 17 beogradskih općina.

► **Što očekujete da će se događati u političkom životu Srbije u razdoblju koje slijedi?**

Na žalost, mislim da nam je demokracija značajno erodirala na prosinačkim izborima i da naš, u teoriji često nazvan hibridni režim, potpuno prestaje održavati makar i fasadu demokratskog procesa. Logika SNS-a za tako nešto je jasna: oni žele, po svaku cijenu, ostati na vlasti. Shvatili su »dobitnu formulu« za tako nešto: brokeri moći u našoj regiji, prije svega tu referiram na Washington i u nešto manjoj mjeri Bruxelles, će podržavati SNS sve dok u njima imaju partnere za vlastite geopolitičke interese na Balkanu – one koji se tiču tzv. normalizacije odnosa s Prištinom, stabilnosti u BiH i laganog otklona od ruskog utjecaja. To smo vidjeli i kada je, samo nekoliko dana nakon izbora, Vlada Srbije priznala RKS tablice, nakon godina otpora. Oporba se zapadnim akterima u tom smislu još uvijek ne čini dovoljno pouzdanom: razjedinjeni su, nekompetentni i, ukoliko jednog dana smijene Vučića, to će morati učiniti uz pomoć stranaka desnice, s kojima Zapad za sada ne želi surađivati. Stoga je Vučić njihov prvi izbor za suradnju i zbog svega što im on isporučuje su voljni zažmuriti na stanje naše demokracije.

FOTO: UNS

Površina zaštićenih područja prirode u Srbiji

Pretposljednje mjesto u Europi

Postupak zaštite za Bosutske šume u Srijemu koje s prekograničnim Spačvanskim šumama predstavljaju jedne od najvrjednijih šuma Europe nikada nije pokrenut, a riječ je o staništu strogo zaštićenih vrsta i najvećoj cjelini hrasta lužnjaka u Europi

U Srbiji je do konca 2023. bilo 315 zaštićenih područja prirode, površine oko 740.000 hektara.

S 8,1 % državnog teritorija pod zaštitom prirode Srbija je na pretposljednjem mjestu europskih država, prema podacima sa sajta *Protected Planet*, a koje prenosi Ekološki centar *Stanište* iz Vršca.

Prema podacima sa sajta *Protected Planet* Srbija je od 40 europskih država na 39. mjestu. Iza nje je samo Bosna i Hercegovina (4 %). Prema ovim podacima veći udio zaštićenih područja od Srbije imaju i Crna Gora (13,9 %), Sjeverna Makedonija (15,4 %) i Albanija (18,6 %), a daleko više Slovenija (40,4 %) i Hrvatska (38,5 %) koje su, kada je u pitanju zaštita prirode, na samom vrhu europske ljestvice.

Spori postupci i ekonomski interesi

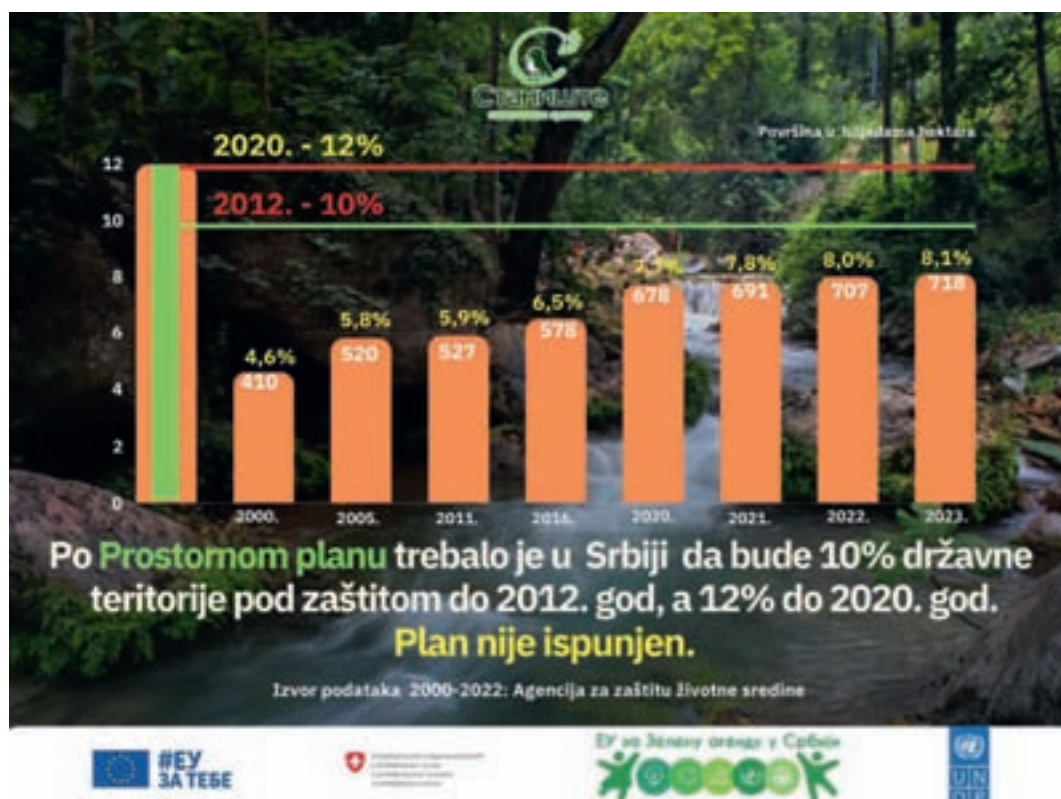
Kako iz *Staništa* navode u istraživanju provedenom u okviru projekta *EU za zelenu agendu Srbije*, po Prostornom planu u Srbiji je trebalo biti 10 % državnog teritorija pod zaštitom do 2012., a 12 % do 2020. Plan nije ispunjen, a kao jedan od razloga ovako male površine pod zaštitom iz Ekološkog centra navode dužinu postupaka uspostavljanja zaštite i ekonomske interese drugih sektora. Prema rezultatima istraživanja Ekološkog centra *Stanište*, u Srbiji postupak zaštite prosječno traje pet i pol godina, a s izradom studija više od devet!

»Prema Prostornom planu Srbije, do kraja 2020. planirana je zaštita 51 područja veće površine, koja su mogla značajnije povećati postotak teritorija pod zaštitom. Do listopada 2023., dakle tri godine nakon isteka roka važenja plana, zaštita je proglašena na samo 20 područja. Za neka područja postupak zaštite je u tijeku, dok za neka, na žalost, nikad nije ni pokrenut«, kažu iz *Staništa* i dodaju kako postupci koji su trenutčno u tijeku traju godinama.

»U nacrtu novog Prostornog plana Srbije za razdoblje 2021. – 2035. nalazi se podatak da postoji spremna dokumentacija za nova područja, i ako bi se odluke odmah usvojile, trenutačno bi se povećala zaštićena površina na više od 900 tisuća hektara, ili na 10,3 % državnog teritorija. Po obavijestima o pokretanju postupaka postavljenim na sajtu Ministarstva okoliša, trenutačno 45 većih područja čeka na proglašenje, što nove što revizije postojeće zaštite, na svim razinama. Prosječno trajanje ovih, tekućih postupaka, u ovom trenutku je oko četiri godine, od dostavljanja studija zaštite tijelu odlučivanja, a više od šest i pol godina s izradom studija. Više područja čeka na proglašenje zaštite dulje od desetljeća«, upozoravaju iz Ekološkog centra.

Navode iz *Staništa* i kako postoje područja za koje je završen studij zaštite, ali postupak jednostavno nije nastavljen, ili je studij vraćen Zavodu na doradu te da ovakvih primjera samo u AP Vojvodini ima 15.

Kao jedan od primjera nedopustivo dugih procedura u svojem izvješću *Stanište* navodi Bosutske šume u Srijemu koje s prekograničnim Spačvanskim šumama predstavljaju jedne od najvrjednijih šuma Europe. S obzi-

rom na to da su Bosutske šume vrijedno stanište strogo zaštićenih vrsta te da su najveća cjelina hrasta lužnjaka u Europi bilo je najave zaštite na 17.000 ha. No, nakon što je Pokrajinski zavod 2014. završio studij i poslao je na dalje odlučivanje, postupak zaštite nikad nije pokrenut, iz razloga nepoznatih javnosti, navode iz *Staništa*.

Nedovoljna i spora zaštita

Na pitanje zašto su postupci spori, iz Ekološkog centra *Stanište* navode kako je problem vrijednosni, a ne samo pravni.

»Izmjenama Zakona o zaštiti prirode potrebno je unaprijediti procedure i učiniti ih efikasnijim. Ali to nije dovoljno, jer problem nedovoljne i spore zaštite prirode nije samo pravni ili administrativni, već prije svega vrijednosno-moralni. Naše iskustvo je da su vlasti sklone da zaštiti prirode pogrešno vide kao kočnicu razvoja pa procedure provode tako da uspore ili zaustave uspostavljanje zaštite. Također ju vide i kao nepotrebn trošak koji ne žele plaćati«, kažu iz *Staništa*.

Tijekom prošle godine *Stanište* je provodilo istraživanje i kako se financira zaštita prirode u Srbiji. Prema izvješćima upravljača, uvidjeli su da se zaštita financira najviše iz sječe šuma, što, kako navode, pokazuje da se treba mijenjati model upravljanja zaštićenim područjima.

»Prema izvješćima upravljača područja koja su proglasila republička tijela, zbirni prihodi svih područja u 2022. iznosili su oko 2,17 milijardi dinara, što je oko 18,5 milijuna eura. Od toga najviše 921 milijun dinara, ili 42,4 % ukupnih prihoda, dolazi od osnovne djelatnosti upravljača, a to je najviše sječa šume. Ovo je još izraženije kada se izdvoje podaci za nacionalne parkove. Ovdje je osnovna djelatnost upravljača najveći izvor, s oko 700 milijuna dinara, ili oko 59 % ukupnih prihoda. Paradoks je da se zaštita prirode dominantno financira iz sječe šume, i to u nacionalnim parkovima još više nego u ostalim zaštićenim područjima. Ovo je jasan pokazatelj da nacionalni parkovi funkcioniraju kao svako drugo šumarsko poduzeće te da je neophodno uvesti drugačiji model upravljanja i financiranja zaštićenih područja«, upozoravaju iz *Staništa*.

Iz Ekološkog centra ističu kako se procjenjuje da zaštićena područja Srbiji pružaju koristi ili ekonomske usluge vrijedne više desetaka milijuna eura godišnje, ali i kako se ove pogodnosti ne razumiju ili zanemaruju zbog kratkoročnih interesa.

»U takvom vrednjovanju prirode prednjačile su i bivše i sadašnje vlasti na svim razinama. Umjesto da njeguju opće vrijednosti i stvaraju ozračje pogodno za zaštitu prirode, one najviše potiču društvo na zanemarivanje vrijednosti i raspaljuju strasti egoizma. Značajan dio našega stanovništva prihvatio je ovakvo viđenje i nekritički mu se prepustio. Posljedice takvog odnosa vidljive su i u svim elementima zaštite prirode«, navode iz *Staništa*.

J. D. B.

Postotak državnog teritorija pod zaštitom prirode	
Luksemburg	55,8
Lihtenštajn	42,6
Bugarska	41
Slovenija	40,4
Poljska	39,6
Hrvatska	38,5
Njemačka	37,6
Slovačka	37,6
Grčka	35,2
Malta	30,6
Austrija	29,5
Francuska	28,4
Španjolska	28,1
Velika Britanija	27,8
Andora	26,9
Rumunjska	24,5
Portugal	22,9
Mađarska	22,6
Nizozemska	22,5
Češka	22,2
Italija	21,6
Estonija	21,4
Island	20,8
Albanija	18,6
Latvija	18,1
Norveška	17,7
Litva	17
Danska	17
Belgija	15,5
Švedska	15,4
Sjeverna Makedonija	15,4
Irska	14,4
Crna Gora	13,9
Bjelorusija	13,8
Finska	13,4
Ukrajina	13
Švicarska	12,1
Moldavija	11,4
Srbija	8,1
Bosna i Hercegovina	4

Moguća budućnost graditeljstva

Polako, ali sigurno ulazimo u 2024. godinu. Naši ljubimci i mi preživjeli smo veseli jutarnji odlazak razdraganih muškaraca u obližnje šume da nabave hrastove grane, potom još jednu večer »petardiranja« zbog rođenja Božjeg sina, još očekujemo »drugi čin najluđe noći«. Stigla su i Tri kralja i skidanje ukrasa s bora, potom počinje sezona »fašinga«, to jest karnevala, starog poganskog običaja »tjeranja zime«, koja upravo ovih dana i kod nas pokazuje svoje moći. Po mišljenju meteorologa, prosječne temperature su ispod normale u ovo

Izrada jednog zidnog elementa

doba, ali sviđalo nam se ili ne očigledno smo »uspješno radili« na općoj promjeni klime. Pomislio sam kako bi nam dobro bilo da sada stanujemo u starim suhim kućama od naboja (kao nekad) u kojima je zimi toplo, uz minimalno grijanje, a ljeti je hladno bez dodatih klima uređaja, a ispod trščanog krova uslijed vreline vise slanina, šunka i *divenice*, a ljeti u kopanom bunaru u jednom kابلu hladu se velika lubenica. Naravno, ovakve »idilične seoske-salašarske slike« danas rijetko gde možemo naći na našim prostorima. Ako ih ima, onda su ti salaši najčešće pretvoreni u turističko-ugostiteljske objekte u službi seoskog turizma. Možemo slobodno reći kako je građenje zgrada od zemlje, blata, staro kao čovječanstvo, »modernija« varijanta građenja od pečene zemlje-opeke je stara možda tri tisuće godina, a podizanje objekata od čelika, betona počelo je prije oko dva stoljeća. Najnoviji tip građenja se zove: »štampanje objekata« i staro je možda tri-četiri godine. Upravo s ovom najnovijom tehnologijom želim upoznati cijenjene čitatelje.

Trodimenzijsko štampanje

Digitalna (računarska) tehnologija je nesumnjivo tekovina druge polovine dvadesetog stoljeća. Prvu takvu »mašinu za računanje« su nama studentima arhitekture pokazali krajem šezdesetih godina prošlog vijeka u po-

drumu Elektrotehničkog fakulteta koji je bio u istoj zgradi s našim. To je bila mašina čiji program je bio na bušnim karticama: propušta – ne propušta svjetlost ili ima – nema struje; to je osnovni princip kibernetike i binarne matematike, gdje ima dva znaka: 0 i 1. Rezultate izračuna štampao je tada jedan igličasti štampač, koji je radio s trakom kao mašine za kucanje. Danas se koriste dvije vrste štampača: injekt s ketridžom (spremnikom) koji može sadržati kao tintu crnu tekućinu ili tekućinu u tri osnovne boje (štampanje u koloru). Drugi tip je tzv. laserski štampač. Oba štampača štampaju na papir ili na neku drugu pogodnu podlogu. Injek štampač daje bolju kvalitetu. Mogu se izraditi i fotografske slike (npr. može se falsificirati i novac). Od injekt štampača je razvijen i trodimenzionalni štampač, skraćeno 3D štampač. Osnovna ideja je da štampač nanosi boju ili neki materijal sloj po sloj. Znači, glava štampača se pomjera horizontalno, a potom i vertikalno pa štampa sljedeći sloj na prethodni. Za ove potrebe su razvijeni specijalni materijali koji se na zraku brzo stvrdnjavaju i čvrsto se lijepe za prethodni sloj. Tako su prvo štampani neki rezervni dijelovi raznih mašina i umjetni ljudski organi. Recimo, za obnovu nekog starog automobila ako je nedostajao jedan dio, nakon »snimanja-skeniranja« jednog originalnog dijela, praktično pravi se program digitaliziranog trodimenzionalnog modela na osnovu kojeg 3D štampač može »odštampati« taj nedostajući dio mašine. Naravno, za ovaj postupak su potrebni dimenzionalno veći štampači (glava štampača se kreće po tri pravca). Cijeli postupak je skup i zahtijeva mnogo električne energije.

»Štampani objekti – kuće«

Razvoj većih i moćnijih štampača omogućio je da se štampaju veći građevinski elementi, npr. zidovi od specijalne smjese betona od kojih se može sastaviti i jedna stambena zgrada. Ova metoda je poznata ranije i zove se »prefabrikacija« građevinskih elemenata koja se radi u zatvorenim halama neovisno od vremenskih prilika. Gotovi zidovi, tavanice se odvoze na gradilište gdje se na različiti način spajaju. U Njemačkoj je koncem 2021. završena prva cijela stambena zgrada s jednim stanom. Prošle godine u susjedstvu, u Kecskemétu, je završen jedan objekt čiji zidovi su štampani od tekuće gline, praktično od blata što znači povratak na prastari način građenja na moderan način. Sve je ovo eksperiment, treba riješiti horizontalnu hidroizolaciju i krov. Ovakav objekt se može brzo izgraditi s malo radne snage. Također se lako uklanja, a njen materijal može se reciklirati bez odlaganja otpada. Obecavajuća budućnost građenja.

Kolektivna »ljevica«

Novije klimatske promjene polako nas privikavaju na to da će izreka »Sveta Kata – snig za vrata« sve manje biti usklađena s okolišom koji nas okružuje, a sve više i sama se povlačiti u kutove svijesti i izvlačiti se iz njih kao i Marko koji ore drumove. Tako je nekako koncem studenoga i cijeloga prosinca: na tv-u, na ulicama i u prodavaonicama posvuda »snijeg«, Djed Božićnjak, irvasi, zaleđeni prozori, toplina doma... dok oko skoro da lete muhe i komarci, a peć se grije tek stoga da se sama ne prehladi. Prava zima, ili bar nešto što na nju slič, već godinama unazad u kratkim valovima u ove krajeve stiže u siječnju i veljači, pa se umije produžiti tako da proljeće faktički izbaci iz kalendara.

Odavno je poznato da i tu umjetnu zimu u prosincu i početkom siječnja najteže podnose usamljene osobe. One s tugom promatraju lica većine, ljudi punih cegara i umotanih darova kako hrle svojim domovima u želji da sa svojim najmilijima u opuštenoj atmosferi uživaju u blagdanskom odmoru. Sa sjetom se te osobe sjećaju i vlastitih doživljaja od djetinjstva do pune zrelosti, vremena kada su i sami svakodnevno imali svoju obitelj i svoj dom i suznih očiju razmišljaju o... Dobro, to je svakako tema o kojoj psiholozi u ovo vrijeme često pričaju.

Ali, čak i od tih sjetnih trenutaka koji ih prate cijelih mjesec dana dođu i oni gori: trenuci kada psihičku krizu zamijeni goli strah za opstanak, jer je tijelo izloženo ugrizima hladnoće. A to je upravo ovo vrijeme (srijeda, 10. siječnja 2024., 7:26, minus pet vani). I koliko god većini takva zima od tri-četiri dana djelovala kao ljetni pljusak, koji brže prođe nego što dođe, onima bez svoga doma, onima pohabanih cipela i tankih kaputa; onima bez šala, rukavica i kape pol sata vani u takvim uvjetima djeluje kao cijelo jedno godišnje doba. Ako ne vjerujete, pokušajte ih imitirati: izađite vani u tenisicama i zimskoj majici krat-

kih rukava na rekreativnu šetnju pa kad se vratite u toplu sobu pričajte ukućanima o čarolijama zime.

Grad Subotica ima(o je) običaj u takvim danima sjetiti se svojih najugroženijih stanovnika i pružiti im utočište u Domu Mjesne zajednice Novo selo (Gajeva 50), uključujući tu i odjeću, obroke i neophodnu zadržstvenu skrb. Sve se to odvija(lo) u suradnji s Crvenim križom i pod uvjetima koji prije svega ovise o temperaturi vani. Korisnika takve vrste pomoći je, naravno, uvijek bilo kao što je, naravno, i među njima bilo svega: od svađa do prijevremenog napuštanja utočišta. Uostalom, to i nije neočekivano kada se na jedno mjesto skupe ljudi s periferije civilizacije, različitih sudbina i karaktera. Nešto poput bogatih turista nakon nesreće u nekakvom bespuću kada obilje i komfor za tili čas zamijeni borba za preživljavanje.

I među našim sugrađanima, kao uostalom i svuda u svijetu, ima ljudi dobra srca. Ne čekaju takvi ispunjavanje određenih uvjeta pa da potrebitom pritegnu u pomoć. Ako malo bolje pogledate, uvijek ćete na nekoj klupi ili ogradi vidjeti kakvu vrećicu s hranom; ako se malo raspitate, uvijek ćete u Crvenom križu ili Caritasu dobiti potvrđan odgovor da dođu ljudi s garderobom ili hranom, svjesni da uvijek postoji netko tko je gladan ili mu je hladno.

Ono što se, međutim, rijetko može pročitati i ono za čim čeznu urednici žedni »toplih ljudskih priča« ovih je dana objavio portal *Magločistač*: »Zaposleni u *Flenderu* prikupili blizu 400 kilograma potrepština za beskućnike u Subotici«. Nije nepoznanica niti rijetkost da bolje stojeće (pa čak i one koje to nisu) tvrtke pomažu potrebite, da se uključe ili same organiziraju humanitarnu akciju ili pak da jednostavno nekoga doniraju. Iza takvih poteza, međutim, uvijek idu kamere i mikrofoni s ciljem da se, ako se već nešto dā, nakon toga još i više dobije – po pravilu besplatna reklama upakirana u humanitarnu akciju. I iza toga po pravilu stoji vlasnik ili pak menadžment tvrtke (koji bez vlasnika, naravno, ne može). U navedenoj vijesti, ako ju pažljivije pročitate, ne spominje se niti vlasnik, niti menadžment, niti direktor, niti što to *Flender* proizvodi, kakve su prednosti njihovih proizvoda u odnosu na konkurenciju i slični marketinški trikovi. Ne, osim detaljnije informacije što su to zaposleni ovom prilikom prikupili za beskućnike i one da tvrtka u posljednje tri godine podržava rad subotičkog Crvenog križa, donirajući sredstva za kupovinu darova djeci koja su korisnici Narodne kuhinje, ništa drugo ne stoji.

Na ovaj potez, koji je uvjetovan isključivo zdravim razumom (vide ljudi kakvo je vrijeme vani) i empatijom (suosjećaju s najugroženijima), nema se što reći osim: »neka ti ne zna ljevica što ti čini desnica«.

Pa još kolektivno...

Z. R.

Početak obnove jedne od najstarijih crkava Srijemske biskupije

Spomenik kulture vrijedan veće pažnje

»Crkva je svakako biser kulture i sakralne umjetnosti i povijesni podsjetnik na nekadašnje blagostanje stečeno napornim radom i samodisciplinom nekadašnjeg vrijednog stanovništva ovog sela«, ističe vlč. Aleksandar Kovačević

Župna crkva svetog Ivana Nepomuka u Putincima izgrađena je krajem XIX. stoljeća u neogotičkom stilu s romaničkim elementima. Zaštićeni je spomenik kulture Republike Srbije. Već sama ta činjenica govori o njezinom značaju i važnosti, ali više od 100 godina nije bilo niti jedne ozbiljne građevinske obnove na njoj. Zahvaljujući Pokrajinskoj vladi i zalaganju srijemskog biskupa koadjutora mons. **Fabijana Svaline** radovi na rekonstrukciji krova jednog od najstarijih kulturnih bisera Srijemske biskupije započeli su u prosincu.

Podsjetnik na bogatu povijest

Prvi radovi urađeni su u srpnju prošle godine poslije nevremena, a financirani su od donacije Autonomne Pokrajine Vojvodine, Pokrajinskog tajništva za kulturu, javno informiranje i odnose s verskim zajednicama, koja je velikodušno priskočila u pomoć čak 21 sakralnom objektu u Srijemskoj biskupiji, koji su bili oštećeni u srpanjskom nevremenu. Za više od toga za sada nema sredstava.

»Crkva je važan je spomenik i podsjetnik na njezine graditelje, koji očito nisu štedjeli sredstava. To su bili pripadnici njemačke nacionalne manjine koji su činili većinu u ovom selu. Nažalost, nakon što su protjerani sa svojih ognjišta, a mnogi i stradali, u selo je doseljeno stanovništvo s Korduna kojima su davane njemačke kuće, tada jako bogate, uređene i opremljene najmodernijim poljoprivrednim strojevima. Ostaci tog sjaja još se daju prepoznati iza oronulih pročelja seoskih kuća, otkrivajući nekadašnju bogatu kulturu ovog kraja. Njihovim odlaskom u selu gotovo nije ostalo katolika, te se i crkva rijetko upotrebljavala za bogoslužja. Negdje sam pročitao da je posljednja sveta misa služena u njoj sedamdesetih godi-

na XX. stoljeća. Tada su još bile na životu i velebne orgulje za koje se tvrdi da su bile najveće u Austro-Ugarskoj. Malo mi je taj podatak pretjeran, no svjedoči o zasigurno nekad značajnom instrumentu koji je krasio ovu crkvu i upotrebljavao se u bogoslužju, a kasnije je devastiran«, kaže vlč. **Aleksandar Kovačević**.

Do sada je bilo nekoliko inicijativa za obnovu crkve. Početkom pedesetih godina obnovljena je fasada crkve.

Dosadašnji župni upravitelj preč. **Božidar Lusavec** zauzeo se da se na crkvi nešto učini, no nije bilo sredstava.

»Crkva je već nekoliko godina bila bez prozora, s otvorenim vratima, te je nažalost devastirana što zubom vremena toliko i vandalizmom čiji su tragovi vidljivi posvuda po crkvi: od smeća, boca, ostataka vatre, do grafita i rezbarija po zidovima i drvenariji, na kojima su još uvijek očuvane nekad predivne freske. Prečasni Lusavec uspio je nabaviti crijep za pokrivanje crkve, te pleksiglasom zatvorio prozore kako ptice ne bi više ulazile i zagađivale crkvu. Popravio je vrata i stavio metalnu rešetku. U više navrata je sa župljanima imao akcije čišćenja unutrašnjosti i okoliša, te je crkva dovedena u red koliko je to moguće. Nažalost, krov nad sakristijom je potpuno propao,

a susjedi su svoja dvorišta i štale naslonili na crkvu, te i to utječe na njezino propadanje«, navodi vlč. Kovačević.

Osim povijesnog, ova crkva ima i poseban vjerski značaj koji je više osobne prirode i ima posebno mjesto u srcu svih prognanih i iseljenih Putinčana koji su u toj crkvi primili svete sakramente.

»Svaka crkva kao sveto mjesto i hram Božji ima uvijek veliki značaj za svakog vjernika, kršćanina, bez obzira kojoj kršćanskoj denominaciji pripadao. Barem bi tako trebalo biti. Nitko tko je vjernik ne može nikada ne poštovati bilo čiji hram. Ova crkva je i dalje župna crkva i sjedište župe svetog Ivana Nepomuka u Putincima, s filijalom

Žarkovac, iako se više aktivno ne koristi za bogoslužja jer zbog propadanja zgrade to više nije sigurno ni moguće. Obnova crkve važna je i vjernicima, osobito u Srijemskoj biskupiji. Biskup Fabijan Svalina također ohrabruje i pokušava pronaći načine kako bismo očuvali ovu dragocijenu ostavštinu. Koliko mi je poznato, crkva je ponuđena i Srpskoj Pravoslavnoj Crkvi, no nisu je htjeli. Biskupija je otvorena i za prenamjenu crkve, no naravno, u nešto što neće narušavati dostojanstvo sakralnog prostora, poput kakvog muzeja, galerije, koncertne dvorane. Ponuđena je čak i za atelje Pokrajinskom zavodu za zaštitu kulturnih spomenika. No za sada nema nekog interesa, što je donekle i razumljivo zbog geografskog položaja«, kaže vlč. Kovačević.

Potrebna pomoć

Broj katoličkih obitelji u ovom mjestu je mali. Prema za sada dostupnim podacima dosadašnji svećenik u Putincima obilazio je 12 kućanstava, a u filijali Žarkovac 17. Vjeruje se da ih ima više koji su u nacionalno mješovitim bračkovima u pravoslavnim kućanstvima. Prema riječima župnika, njihov točan broj će znati u predstojećim danima kada će ih obići. Kako bi se spasio ovaj biser od daljnjeg propadanja, župnik Kovačević poziva sve ljude dobre volje koji su u mogućnosti da podrže ovaj projekt svojom donacijom.

»Nadamo se da će vlasti prepoznati važnost ovog projekta te poduprijeti radove, jer u protivnom nemamo se odakle nadati nekim sredstvima, osim eventualnim privatnim donacijama. Crkva u Putincima je zaštićeni spomenik kulture ove države i time je Srbija priznala njezinu iznimnu povijesnu važnost i preuzela brigu o njoj. Vjerujem da će u budućnosti biti više sluha od nadležnih institucija da se ovaj arhitektonski biser sačuva i preda generacijama koje dolaze. Volio bih kada bi općinske vlasti u Rumi, zajedno s Ministarstvom kulture i Pokrajinom te

Biskupijom, pokušali pronaći neko rješenje te omogućili obnovu ove crkve. Potrebno je barem urediti fasadu s koje otpadaju dijelovi te predstavlja i sigurnosni rizik za prolaznike. Nužno je sanirati i zvonik crkve, tj. lim na tornju, te urediti crkvište kako više ne bi bila ruglo cijeloga sela u samom centru. Čujem od stanovnika sela koliko su sretni što se nešto počelo raditi kad su vidjeli majstore i kako se srame zapuštenosti ovog sakralnog objekta. Biskupija je uvijek bila otvorena, župnici su nastojali činiti nužno, no bez novca ne može se učiniti mnogo«, kaže na kraju razgovora vlč. Kovačević.

S. D.

Taizé europski susret mladih u Ljubljani

»Zajedničko putovanje«

Na susretu u Ljubljani sudjelovalo je i 60-ak mladih iz Srbije, odnosno svih dijelova Vojvodine

Nakon Rostocka u Njemačkoj gdje su mladi dočekali 2023., 46. europski susret mladih održan je od 28. prosinca 2023. do 1. siječnja 2024. u Ljubljani.

Susret u Ljubljani, koji je okupio veliki broj mladih iz svih krajeva Europe, nosio je poruku »Zajedničko putovanje«, a organiziran je u suradnji ekumenske zajednice iz francuskog sela Taizé i mjesne Crkve uz potporu Grada Ljubljane, također uz veliku volontersku podršku slovenske organizacije »Katoliška mladina«.

Na susretu u Ljubljani sudjelovalo je i 60-ak mladih iz Srbije, odnosno svih dijelova Vojvodine.

Sljedeći susret u Estoniji

Po dolasku u Ljubljanu mlade iz Srbije dočekali su volonteri koji su im uz dobrodošlicu pomogli smjestiti se i pronaći svoje župe. Naime, tijekom susreta svi mladi su bili raspoređeni po lokalnim župama i obiteljima, koji su širom otvorili vrata svojih domova te svesrdno i toplo dočekali mlade goste iz svih krajeva svijeta. Zahvaljujući ovakvom načinu organizacije i smještaja gosti, ali i domaćini, imali su priliku naučiti više o vrijednostima međusobnog poštovanja i povjerenja kao i načinu života koje prožima solidarnost i prijateljstvo.

Tijekom boravka u Sloveniji mladi su imali raznovrsni program koji je uključivao molitvene večeri, radionice i posjete okolnih mjesta kao što su jezero Bled i špilja u Postojni. Tijekom večernje molitve u Areni *Stožice* okupljalo se oko 5.000 mladih koji su u zajedništvu slušali Božju Ri-

ječ, pjevali i molili na razne nakane i potrebe sebe i svojih lokalnih zajednica. Mladi su imali mogućnost prijaviti se tijekom dana na različite radionice i predavanja koja su održana u župama, kulturnim i pastoralnim centrima diljem Ljubljane. Teme koje su se obrađivale na dnevnim radionicama ticale su se duhovnosti, religije, društva, solidarnosti, umjetnosti i kulture. Neki od interesantnih naslova bili su: »Ljubljana od 19. stoljeća do modernih vremena«, »Slikanje i molitva s košnicama«, »Umjetna inteligencija: vidjeti ljudsko u umjetnom«, »Pjevati zajedno: način tkanja jedinstva i izražavanja otvorenog identiteta«...

Među mladima iz Vojvodine bio je i **Ivan Ursić** iz Petrovaradina. Kaže kako mu je ovo putovanje bilo novo iskustvo te da ga želi ponoviti već iduće godine u Estoniji gdje će biti sljedeći Europski susret mladih.

Zajednica Taizé je ekumenska kršćanska monaška zajednica sa sjedištem u Taizéu u Saône-et-Loire, Burgundija, Francuska. Sastoji se od stotinu braće katoličke i protestantske tradicije iz tridesetak zemalja svijeta. Osnovao ju je 1940. brat **Roger Schütz**, reformirani protestant. Danas zajednicu iz Taizéa čini više od stotinu braće, katolika i protestanata, koji dolaze iz tridesetak zemalja. Samim svojim postojanjem, ova zajednica ima cilj da bude znak pomirenja između podijeljenih kršćana i razdvojenih ljudi općenito.

Nekoliko biskupa, svećenika, hodočasnika i misionara iz raznih krajeva svijeta prisustvovali su tijekom molitve gdje su podijelili životno iskustvo i svjedočanstvo svoje vjere. Također, predsjednica Slovenije **Nataša Pirc Musar** prisustvovala je jednoj od molitvenih večeri gdje je poručila i poželjela svima da 2024. bude godina mira, te da s drugima dijelimo dobrotu, solidarnost i humanost.

Poruke i molitve mira ostavili su snažan eho, za čiji zvuk se nadamo da će po mladima koji se vraćaju svojim kućama, odjeknuti u mnogim lokalnim mjestima, crkvama i zajednicama. Ovo sveobuhvatno iskustvo susreta bilo je poput inspiracije i ohrabrenja za mnoge mlade hodočasnike koji su odlučili dočekati Novu godinu na Taizé susretu u Ljubljani. Sljedeći Taizé europski susret najavljen je za kraj 2024. godine u Tallinnu, glavnom gradu Estonije. Do tada svi mladi dobre volje pozvani su biti svjetlost svijeta kroz sve poteškoće i prepreke koje nas u budućnosti očekuju. Da bismo ustrajali u svojoj dobroti i postojanosti, i da bismo pronašli pravu ravnotežu između biti sam i biti s drugima, dopustimo da nas jedna od poruka sa susreta u Ljubljani ohrabri u tome: »Žice gitare leže jedna pored druge, ali kada se sviraju zajedno, proizvode prekrasan zvuk«.

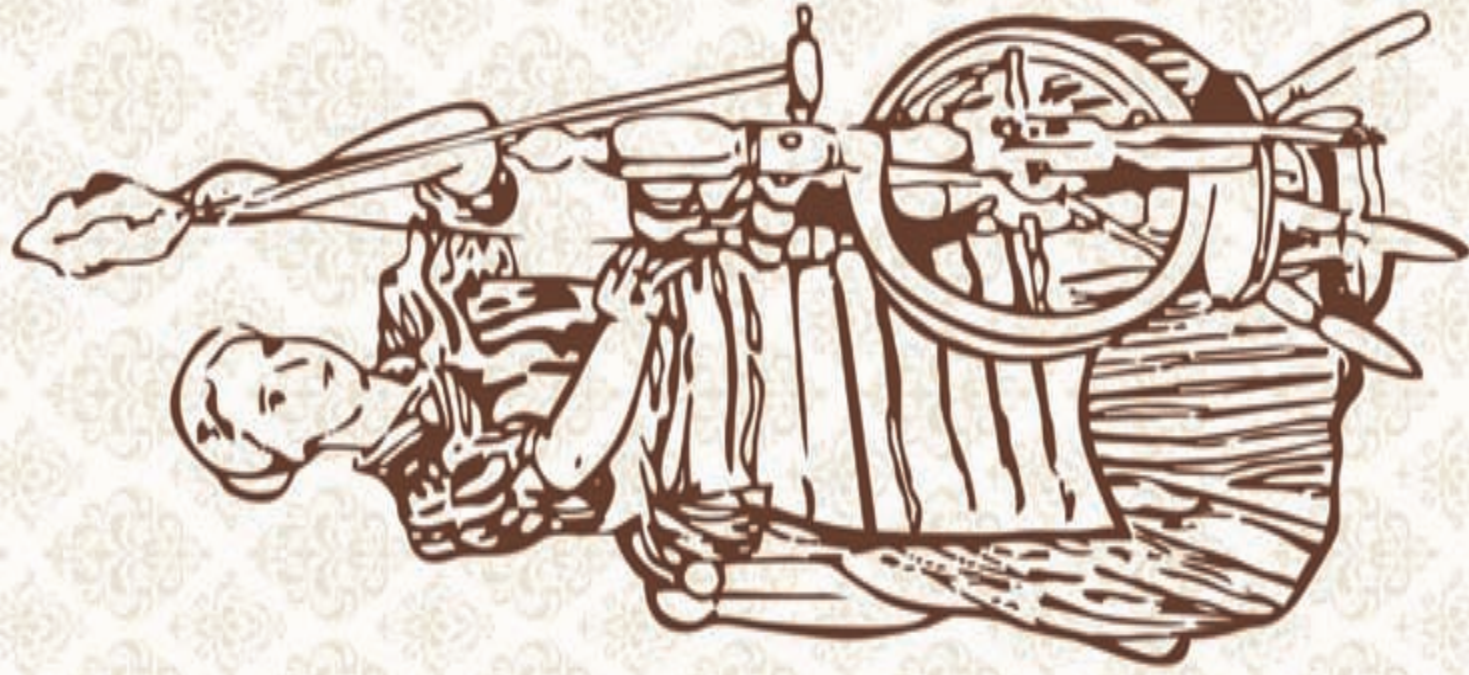
S. Ž.

»Za Taizé susret u Ljubljani čuo sam dok sam na internetu istraživao detalje o svjetskom susretu mladih s papom u Lisabonu. Najviše mi se svidjelo jedinstvo i zajedništvo mladih u vjeri Krista, gostoprimstvo i srdačnost u obitelji u kojoj smo boravili. Na druženju i molitvama uspjeli smo uspostaviti jedinstvo i zajedništvo različitih nacija i jezika, koji su često u svakodnevnom životu suprotstavljeni, a mi smo dokazali da je zajedništvo u Kristu iznad svih podjela, prepreka i razdvajanja. Na ovom jedinstvenom putu druženja, vjere i mladosti vidjeli smo ljepote Slovenije i Ljubljanu. Doček Nove godine u drugom gradu je za mene jedno veliko novo iskustvo, naročito jer sam ga stekao u zajedništvu s mladim kršćanima iz cijele Europe. Skupa smo molili, pjevali pjesme i igrali igre tipične za zemlje i regije iz kojih su mladi dolazili. Planiram obvezno ići i na sljedeći susret u Estoniju 2024.« rekao je Ursić.

Zajednička molitva i pjesma

U jutarnjim satima u lokalnim župama mladi su bili pozvani da se priključe jutarnjoj molitvi i razmatranju u manjim grupama koje su animirali volonteri. Teme koje su mladi razmatrali su se odnosile na važnost slušanja, zajedničkog putovanja kroz današnji svijet, kao i važnost postojanog zajedništva s drugima i s Bogom. Svake večeri organizirane su molitve u Areni *Stožice*, brat **Matthew** iz Taizé zajednice vodio je meditativno razmišljanje koje je poticalo na molitvu i promišljanje o aktualnim temama u društvu i svijetu. Tako su neke od nakana i molitvi bile za mir i prestanak sukoba između Rusije i Ukrajine, Palestine i Izraela te težnja ka međusobnom razumijevanju i prihvatanju zavađenih naroda, religija i nacija.

HKC „Bunjevačko kolo“

Veliko prelo

Tehnička škola „Ivan Sarić“, Trg Lazara Nešića 9, Subotica

27.1.2024.

Tamburaši za dušu
Ansambl Ruže

Prodaja ulaznica:

HKC „Bunjevačko kolo“, Preradovićeva 4, Subotica

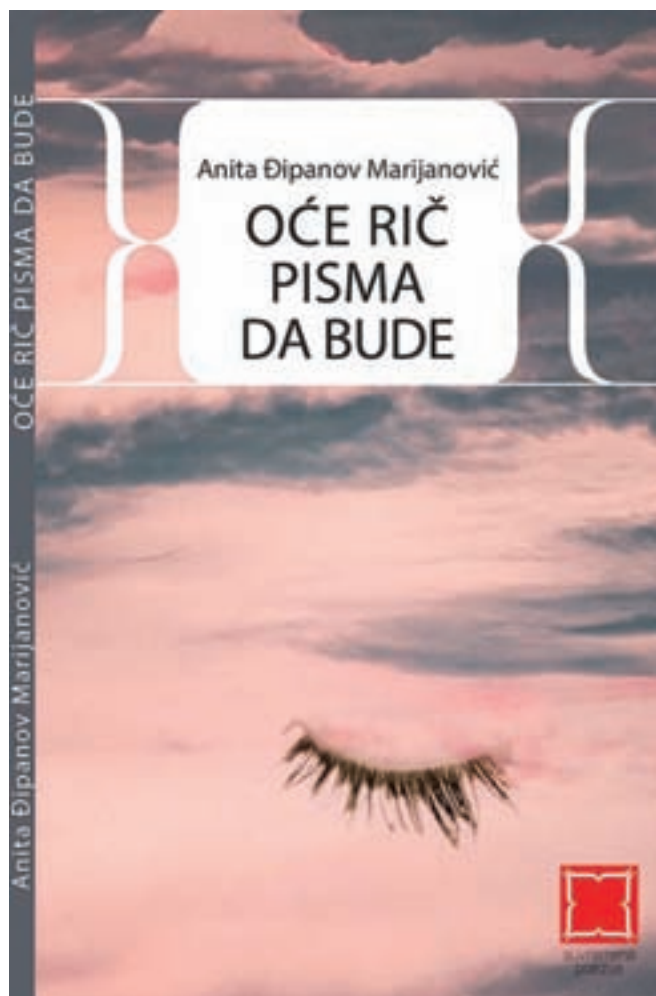
Informacije:

024/555589 ili 064/6590635

Nova knjiga u nakladi NIU *Hrvatska riječ*: *Oće rič pisma da bude*

Prvijenac raritetne poetike

U nakladi NIU *Hrvatska riječ* nedavno je objavljena knjiga pjesama, književni prvijenac *Oće rič pisma da bude* Anite Đipanov Marijanović iz Monoštoru. Autorica piše na mjesnoj šokačkoj ikavici uz brojne zavičajne motive i nanose, a njezinu liriku odlikuje suvreme-

ni pjesnički senzibilitet i izričaj. Zbirka donosi tridesetak pjesama napisanih u slobodnom stihu, mahom duže ali i kraće forme, i podijeljenih u dvije cjeline: *Sigre po skalinama riči* i *Glad riči*.

Slaganje riječi

Knjigu je uredio književnik **Mirko Kopunović**, a pogovor je napisao književnik **Tomislav Žigmanov** koji ističe kako je zbirka *Oće rič pisma da bude* za pjesnički prvijenac realizirana prezrelo i presuvereno.

»Gotovo magijski se služeći slaganjem riječi (slično zidarima suhozida!), Đipanova u pjesmama cjelovitost njihovu riše u velikim obrisima, čiju jasnoću upotpunjuju brojni deta-

lji, no njezina tajnovitost i značenjska ne-do-kraja-otkritost bliješte zovom za uvlačenje u nastavak žive komunikacije radi (pro)dubljena značenjskih nanosa i poruka. Prosto, uvlače čitatelja u divane s njom. S pismom, naime. A one su u Anite Đipanov Marijanović visoko i svestrano užlijebljene u, vidi se, raskošne svjetove šokaštva, bogate ne samo prirodne krajolike Monoštoru, raspusnosti Dunava i njegovih mutnih rukavaca, divljinu hrastovih i drugih šuma i životinja, mistične plodnosti ravnice, etnografske nanose šokaštva, napose odijevanja – kroz nesvakidašnju otvorenu podatnost za doživljajno upijanje istoga i gotovo svepotentnu začuđenost i zapitanost lirskog subjekta. Sve pršti i vrca u Đipanove od svega toga, no bez ikakve lake ili lagane zavičajne nostalgijske navezanosti, već kroz tvrdu i stamenu ukorijenjenost u vrijednosti i sadržaje vlastitoga!«, navodi u pogovoru Žigmanov.

Raritetna poetika

Žigmanov ističe i jezik pjesnikinje – staroštokavski izriječ hrvatskoga jezika kojim se služe šokački Hrvati u Monoštoru.

»I uistinu, njezinu poetiku, ukoliko je promatramo u kontekstu kako suvremenog tako i pjesništva mlađe generacije hrvatskih književnika iz Vojvodine, i po toj svojoj značajki čini je raritetnom. Riječju, lirika Anite Đipanov Marijanović predragocjena je i prevrijedna točka u suvremenom pjesništvu u književnosti Hrvata u Vojvodini, veoma važna postaja ne samo kada je riječ o dijalektalnoj inačici njezina postojanja niti kada je, pak, riječ o ženskim pismima u njoj«, zaključuje Žigmanov.

Kako je pisana na mjesnom govoru, knjiga sadržava i Tumač manje poznatih riječi.

Po cijeni od 400 dinara, knjiga se može kupiti u uredu NIU *Hrvatska riječ* (Preradovićeve 11) u Subotici.

O autorici

Anita Đipanov Marijanović (Sombor, 1987.), dipl. fizioterapeut. Osnovnu školu završila je u Monoštoru, a nakon srednje medicinske škole u Somboru diplomirala je na Visokoj medicinskoj školi u Beogradu. Stručno se usavršavala u Crnoj Gori i Italiji. Članica je pjevačke skupine *Kraljice Bodroga* te literarne sekcije KUDH-a *Bodrog* u Monoštoru. Prve pjesme objavila je 2007. u zborniku *Lira naiva* od kada redovito sudjeluje na ovoj pjesničkoj manifestaciji. Zastupljena je i u zborniku pjesama *Preobrazba zrna* (Rešetari, 2011.), kao i u *Iskre vječnog sjaja*, udruga pisaca i pjesnika *Tin Ujević* (Gunja, 2012.) te u časopisu za književnost i umjetnost *Nova riječ*.

H. R.

Naši gospodarstvenici (CLXXIII.)

Friziranje – ostvarenje dječjeg sna

»Onaj tko se opredijeli za ovaj posao treba da je društven, komunikativan, strpljiv, tolerantan. Što se tiče zahtjeva i želja mojih mušterija, vjerujem i nadam se da ih uspijevam ispuniti. Bude toga da neke mušterije prestanu dolaziti, požele neku promjenu, što je normalno, a potom se vrate«, kaže Danijela Molnar

Nije rijetkost da netko od malih nogu zna čime bi se volio baviti u životu, ali često se dogodi da životni put čovjeka odvede u sasvim drugom smjeru po pitanju profesije. No, prava je sreća od malena znati što želiš, a potom se s time baviti cijeli svoj radni vijek. Slučaj je to s našom sugovornicom **Danijelom Molnar** iz Subotice kojoj se ispunio dječji san i sada već gotovo trideset godina radi kao frizerka.

Rad iz ljubavi

Danijela je, kako ističe, već u osnovnoj školi znala da želi biti frizerka. Školske godine kada je upisivala srednju nije bilo smjera za taj zanat, pa je po završetku srednjoškolskog obrazovanja upisala tečaj za frizerku.

»Nakon toga bila sam godinu i pol dana na praksi kod **Gabrijele Barković** u njenom salonu, gdje sam potom radila narednih oko 17 godina, s prekidima zbog roditeljskog sa svoje dvije kćeri: **Ivom** i **Leom**. Potom, dok su bile male, jedno vrijeme sam radila doma, da bih prije šest godina otvorila svoj frizerski salon *My Ladies*. U ovom sam poslu skoro 30 godina, i to je, mogu reći, neka moja dječja želja koju sam ostvarila, te ujedno i sreća što radim ono što volim.«

Osim spomenutog početnog, Danijela je tijekom svih ovih godina redovito išla na tečajeve, odnosno seminare.

»S mojom bivšom gazdaricom smo često išle na seminare i to uglavnom u Novi Sad, gdje se puno toga novog moglo čuti i vidjeti. Oni su uglavnom bili tematski i odnosili su se na farbanje, šatiranje, šišanje, preparate koji se koriste tijekom rada, a bio je tu i prodajni dio gdje se moglo kupiti sve što je potrebno za rad u jednom frizerskom salonu. Međutim, sada je sve to dostupno na Youtubeu i onaj tko želi biti u tijeku s trendovima i novinama, sve može saznati i naučiti putem ove i drugih društvenih mreža. Sve u svemu, ti seminari nisu nešto što je neophodno niti predstavljaju uvjet da bi se netko bavio frizerajom, već isključivo služe za širenje znanja i upoznavanja s novinama u tom svijetu«, pojašnjava ona.

Što se tiče preparata/materijala za rad koji koristi, Danijela ih nabavlja iz dvije-tri radnje u Subotici, a dio naručuje iz Novog Sada.

»Ne koristim samo jednu liniju preparata, od jednog proizvođača, budući da se nešto pokaže kao jako dobro, a nešto bude lošije kvalitete. Zbog toga 'šaram' što se tiče materijala. Farbe za kosu koristim talijanske, a sve ostalo, što se pokaže kao dobro, neovisno odakle potječu proizvodi.«

Kada je riječ o mušterijama, sve ove godine to su isključivo žene.

»Uglavnom su to moja generacija ili starije od mene, a dolaze mi i njihova djeca. Imam jako lijepu suradnju sa svojim mušterijama i jako ih volim. Brojčano stanje ne znam, ali ima puno žena koje redovito dolaze jednom ili dva puta tjedno na pranje kose i feniranje, a ima i onih koji dolaze mjesečno ili tromjesečno, sve ovisi o vrsti usluge koja im je potrebna. Među njima ima dosta onih koji mi dolaze preko 25 godina«, kaže Danijela dodajući kako od redovitih mušterija uglavnom zna što očekuju, no bude ponekad i želja koje su malo zahtjevnije za ispuniti ih.

koju sam znala da ću je dobiti svakog mjeseca. To sada nije slučaj, ali opet imaš neku slobodu, komociju, što je kod mene posebna prednost jer mi je salon u prizemlju zgrade u kojoj inače živim. U salonu radim s jednom kolegicom, koja je tu oko tri godine i mogu reći da u tom smislu imam sreće, jer u ovih šest godina otkako radim samostalno, imala sam ih samo dvije, i to drugu zato što je prva otišla na rođiljsko.«

Što se tiče konkurencije, tijekom svih ovih godina Danijela ju nije osjetila.

»Radila sam negdje gdje je bilo dva frizerska salona jedan pored drugog i apsolutno nikad nije bilo konkurencije. Svatko je imao svoj krug ljudi, tj. mušterija. Ponekad se čujem s nekim kolegicama, prije svega oko korekcije cijena, da se ne bi previše razlikovale, a ostalo svatko radi po svom. Kada primijetim neku grešku ili propust drugog frizera, nikad to ne komentiram jer prosto to je možda neka moja kolegica uradila i greške se događaju. Što se tiče zahtjeva i želja mojih mušterija, vjerujem i nadam se da ih uspijevam ispuniti. Bude toga da neke mušterije prestanu dolaziti, požele neku promjenu, što je normalno, a potom se vrate. To je sasvim u redu i nemam s tim problem.«

Iako je sama svoja gazdarica, Danijela ima radno vrijeme, no, trudi se udovoljiti svojim mušterijama, pa radi i dodatne sate.

»Radim tri dana popodne i tri dana prije podne. Također, kad god treba, uglavnom izađem u susret svojim mušterijama ako mi vrijeme i obveze dozvole i tada

iskočim iz svog radnog vremena. To se događa nedjeljom kada su svadbe, krštenja, prve pričesti, krizmanja, a posebno je gužva kada su proslave i blagdani.«

Svoje dvije kćeri, Ivu i Leu, također povremeno frizira, a što se tiče nasljeđivanja ovog posla, kaže kako nijedna ne pokazuje zanimanje za njega.

»Starija sigurno ne, mlađa se još traži, ali 80 posto da neće. Inače, Iva je treći razred Srednje muzičke škole, smjer tambura, Lea je prvi razred gimnazije, a obje sviraju u Hrvatskoj glazbenoj udruzi *Festival bunjevački pi-sama*.«

I na koncu Danijela Molnar odgovara na pitanje što je potrebno da se postane frizerka:

»Potrebni su talent i jako puno rada, truda i prakse. Ako se netko odluči baviti se s tim, treba proći barem dvije godine kontinuiranog rada da se dođe do isplativosti tog posla. Ako netko i nema talent, a želi se baviti frizerajom, sve se može naučiti, ali treba puno rada i strpljivosti.«

I. Petrekanić Sič

»Bude toga, ali nekako se s godinama čovjek nauči nositi se s tim. No, sve je to drukčije i lakše kada radiš posao koji voliš i ne gledam na to kao na neku fantaziju ili prezahtjevnost već se jednostavno trudim ispuniti svaku želju koliko je u mojoj moći. U svakom slučaju, onaj tko se opredijeli za ovaj posao treba da je društven, komunikativan, strpljiv, tolerantan. Vidi se po mušteriji kada nije za razgovor, više joj godi tišina, čak i zatvori oči, i ja to poštujem i prilagodim se njihovim potrebama.«

Sama svoja gazdarica

Danijela je više od 20 godina radila za drugog, a u posljednjih šest godina je sama svoja gazdarica i nije se pokajala zbog toga.

»Kad vodiš svoj posao, olakšavajuće je što nikom ni za što nisi odgovoran, a s druge strane je to i teško, jer sve od tebe ovisi i sve sam moraš osigurati i zaraditi. Kad sam radila za drugog, radila sam za određenu plaću za

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, temeljem članaka 14. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE O PROCJENI UTJECAJA NA OKOLIŠ

Dana 3. 1. 2024. donijeto je rješenje pod brojem IV-08/I-501-225/2023 kojim se utvrđuje da nije potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš projekta: »Izgradnja javne kanalizacijske mreže u Subotici«, na na katastarskim parcelama br. 4513, 14790/5, 14525, 14790/4, 11880, 11826, 14546/6, 14550/2, 11831, 14332/4, 1438/2, 1438/1, 25513, 17453, 17569, 25503, 5384/1, 2125, 900/23, 900/22, 5384/1, 5329/1, 5328/2, 655/5, 5330/1, 665/1, 661, 674/10, 5325/1, 5323, 5322, 5327, 681/1, 5324/1, 5321, 5324/1, 694/3, 694/2, 5320/1, 5320/4, 129/4, 129/3, 71/5, 72/3, 5309, 121/5, 708/2, 18114/2, 25517/1, 376, 5313/1, 440/8, 5314/2, 5314/4, 5314/5, 5314/7, 5314/6, 5331/3, 5311/2, 25495/6, 15795/10, 15794/1, 327/3, 327/2, 39, 40/3, 42/1, 5303, 5313/1, 5302/1, 5302/2, 15753/6, 15753/7, 5302/1, 15758/2, 15761/2, 15763/2, 15757/2, 15771/2, 15783/6, 15823, 15898/1, 15867/4, 15967/2, 15966/4, 15898/1, 15866/4, 15752/20, 15799/3, 15795/10, 15794/1, 15790/1, 15788, 15786/8, 15785/14, 15784/1, 15783/6, 15794/1, 15793/2, 15789/6, 15785/5, 15785/8, 15784/7, 15818/2, 15820/25, 15820/8, 15820/23, 15822/6, 15821/2, 15967/5, 15966/4, 15689, 25495/6, 15688/2, 15811/9, 15811/4, 15812/7, 15816/1, 15817/11, 15816/2, 15969, 15885, 15898/1, 15873/5, 15898/1, 15976, 15971, 15677/2, 15660, 15987/3, 16008, 15937, 15934/2, 15933/2, 15930/7, 15935/6, 16091, 1536/12, 15936/11, 15936/10, 16082/6, 16082/5, 16090/11, 16093/5, 15935/5, 6090/9, 16901, 19035/2, 19035/13, 19035/4, 19035/12, 19035/11, 19035/1, 25502/1 K.O. Novi Grad, 855/1, 855/2, 1437 K.O. Palić 21211/13, 21209/13, 21209/14, 21209/15, 21217/13, 21216/12, 21209/10, 21216/3, 21217/3, 21211/17, 20998/7, 21000/2, 21022/3, 21022/4, 21023/8, 20999/2, 20721/4, 20716, 20711/2, 20719/2, 20721/4, 20723/2, 20722/2, 21256/2, 20746/23, 20746/22, 20746/21, 20746/24, 20998/25, 20746/9, 21251/4, 20998/21, 20998/23, 21958, 20703/1, 20592, 20703/1, 21829, 21831/2, 22045, 22121, 22193, 5303, 5450, 5449, 5451, 5547, 5540, 5536/1, 5534, 5531, 5530, 2746, 5432/1, 1596, 5426, 1576/1, 1575, 1577, 5365, 5363/1, 1536, 5357, 5433, 5358/1, 5434, 5435, 3007, 5436, 5350, 5443, 5348, 5444, 5442, 5441, 20401, 1231/20, 20183, 20212, 20046, 20212, 20118, 20079, 20012, 19604, 19632/5, 19630, 19632/3, 5318/1, 19584, 19630, 19632/3, 19993, 25537/1, 24022, 25545, 24128, 24028/15, 24028/16, 24028/17, 24028/18, 24028/19, 24028/20, 25532/3, 24563/3, 25537/1, 24569, 24555/2, 24594/11, 24687 K.O. Stari Grad 1109, 37236/4, 37236/5, 37236/6, 37236/7, 37021/1, 37021/2, 37021/3, 37021/4, 37021/5, 37021/6, 37021/7, 37021/8, 37021/9, 37021/10, 37021/11, 37021/12, 36893, 37236/4, 37236/5, 37236/6, 37236/7, 36909/3, 35572/13, 3557/4, 37233/1, 35639/25, 35714/25, 35714/20, 35714/19, 35642/1, 35714/20, 35623/4, 35622/19, 35623/1, 35624/2, 35617/2, 35620, 37266, 35622/1, 37230/4, 33926/12, 33927, 33982, 33960/2, 37229, 33977, 37230/4, 34033/103, 34033/125, 33926/12, 37228/2, 37228/3, 33959/2, 33964/3, 11978, 10770, 34178/19, 11979, 11907/1, 11982, 11981/1, 11981/5, 11988, 11893, 11894/1, 21124/3, 21142, 21121/1, 21119/1, 31704/31, 31704/32, 32248/1, 32175, 37227, 37261, 37225/3, 31729, 31717/18, 11810, 11840/1 K.O. Donji grad, čiji je nositelj Grad Subotica, Trg slobode br. 1, u Subotici.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internetskoj adresi:

http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-225-2023.pdf;

Božićni koncert u Surčinu

SURČIN – U okviru programa *Božić u Surčinu*, Hrvatska čitaonica *Fischer* organizira Božićni koncert koji će biti održan u nedjelju, 14. siječnja, u crkvi Presvetog Trojstva. Početak je u 18 sati.

Zimska škola hrvatskog folklora

KOPRIVNICA – Od 3. do 12. siječnja u Koprivnici se održava slavljenička, 30. po redu, Zimska škola hrvatskog folklora u organizaciji Hrvatske matice iseljenika.

Zahvaljujući suradnji Odbora za kulturu Hrvatskog nacionalnog vijeća s ravnateljicom Odjela za kulturu HMI-ja **Lucijom Starčević** na ovogodišnjoj Zimskoj školi sudjeluje petero umjesto dosadašnjih dvoje sponzoriranih polaznika iz zajednice Hrvata u Srbiji. U sekciji plesa to su: **Nemanja Sarić** i **Mila Kujundžić** iz HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice dok u sekciji tambure sudjeluju: **Marko Grmić** iz tavankutskog HKPD-a *Matija Gubec*, **Bojan Levovnik** iz rumskog HKPD-a *Matija Gubec* i **Nenad Temunović** iz -a *Festival bunjevački pisama* iz Subotice.

Zimska škola hrvatskog folklora 2024. predstavlja ples, nošnje, pjesmu i glazbala (tambure i tradicijska) hrvatskoga panonskog područja: plesovi Turopolja, Hrvata u Vojvodini, Hrvata u Mađarskoj, Bosanske Posavine, Zapadne Slavonije, Posavine, Bilogore, Sjeverne i Južne Moslavine, Baranje, Valpovštine, Đakovštine, Zapadnog Srijema, Brodskog Posavlja, Novogradiškog kraja i Požeške kotline, Županijskog i Vinkovačkog kraja, te Slatinskog, Donje miholjačkog, Orahovičkog i Našičkog kraja.

Program se odvija u tri odjela: plesa, tambure i tradicijskih glazbala. Voditelji i predavači su vrsni stručnjaci folkloristi i etnokoreolozi kao i renomirani istraživači hrvatskoga folklora.

XV. GUPČEV BAL

Bal će se održati 10.2.2024. godine u velikoj dvorani Doma kulture u Donjem Tavankutu, od 19.00 sati.

Za dobru zabavu pobrinut će se tamburaški ansambl "Ruže" te Marko Žigmanović i bend iz Subotice.

Cijena ulaznice, u koju su uračunati večera i neograničena konzumacija pica je 2.800 dinara.

Ulaznice za bal se mogu rezervirati na broj +381 64 2015274 Kristina Krizan

HKU "Antun Sorgg" iz Vajske 20.1.2024. organizira

VII. Šokačku večer

uz podršku

Hrvatskog nacionalnog vijeća

barba diva,
jezero Prečata od 180

TS Ruže iz Subotice

Večera uz neograničeno pice

2750 dinara po osobi

Rezervacije:

Kristina Šimuncić - (+381) (0)69 586 5637

Vedrana Batić - (+381) (0)60 077 5520

Ivan Žeremlić - (+381) (0)63 762 2689

Dario Bošnjak - (+381) (0)60 577 5521

Organizirana je bogata tombola!

Vizualne umjetnosti

Izložbe, projekti, nagrade

S vizualnim umjetnicima Melindom Šefčić, Goranom Kujundžićem i Leom Vidaković razgovarali smo o radu u protekloj kao i o planovima za ovu godinu

Nedavno smo objavili pregled najznačajnijih događaja u kulturi ovdašnjih Hrvata u protekloj, 2023. godini. U ovom broju razgovarali smo s vizualnim umjetnicima koji su u protekloj godini zabilježili brojne ali i zapažene aktivnosti. Isto tako, pričali smo i njihovim planovima za aktualnu, 2024. godinu koja će, kako navode, također biti radna, a nadamo se, i uspješna.

Estetizacija javnog prostora

Melinda Šefčić vizualna je umjetnica i suradnica Akademije likovnih umjetnosti (ALU) u Zagrebu gdje predaje

»Početkom godine bila sam na rezidencijalnom programu u Leipzigu (sveukupno 3 mjeseca), izvela sam nekoliko umjetničkih projekata, kako sama tako i u suradnji s PhD **Leom Vidaković**, te Hrvatskim društvom likovnih umjetnika (HDLU) i KC-om Travno. Ističem projekt s Leom Vidaković pod nazivom *Animirani šumski svijet u bolničkom prostoru*, koji propituje mogućnost implementiranja novih formi umjetnosti (animacije) u bolnički prostor. Ovaj projekt nastavlja se razvijati i u suradnji s portugalskim sveučilištem Lusófona, gdje je Vidaković ujedno i zaposlena. Projekt će se realizirati u narednih godinu i pol dana te se veselim nastavku rada na puno većoj razini. Isto tako u 2023. realiziran je projekt *Boje stvarnosti* s naglasnom oslikavanja zatvorskega prostora u Hrvatskoj, te projekt *Šarena bolnica* koji je obuhvatio realizaciju dva murala na KBC-u Zagreb. Tu mi je i angažman na ALU, gdje provodim svoj izborni kolegij u sklopu kojega studenti izvode murale kako u bolničkom tako i javnom gradskom prostoru«, kaže umjetnica.

Kako dodaje, i 2024. godina bit će radna i intenzivna.

»Upravo se prijavljuju dva velika projekta što je višemjesečni posao pogotovo kada je pisanje EU projekata u pitanju. Slijedi mi provođenje tekućih, ali i novih projekata – *Jednakost kreativnosti*, *Šarena bolnica*, *Kvart u boji...* ali i stvaranje novih radova za samostalnu izložbu u Zagrebu i Novom Sadu. Novi projekti stalno dolaze, jer tijekom cijele godine apliciram na razne natječaje, svakako su tu i drugi angažmani, sve što zapravo samostalnom umjetniku čini život zanimljivim, nepredvidivim i pretrpanim. Veselim se svim izazovima i planovima koji mi slijede i koji će doprinijeti nastavku mog rada i ostvarenju novih ciljeva ne samo na lokalnoj već i razini EU«, navodi Šefčić.

Značajne izložbe u BiH

I vizualni umjetnik i izvanredni profesor na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku **Goran Kujundžić** imao je radnu te izlagački uspješnu 2023. godinu.

»Tijekom 2023. imao sam dvije značajne samostalne

Foto: Marko Dajak

izborni kolegij estetizacija javnog prostora umjetnošću. Za nju je, kako kaže, 2023. bila iznimno izazovna godina, »ali s brojnim uspjesima i rezultatima«.

izložbe u Bosni i Hercegovini – u Franjevačkom muzeju i galeriji u Širokom Brijegu te Umjetničkoj galeriji Bosne i Hercegovine u Sarajevu. Obje izložbe su obuhvaćale retrospektivni pregled mojih radova. U prošloj godini bih istaknuo i 1. međunarodnu online izložbu studenata učiteljskih i pedagoških fakulteta AEXPO futura koju sam uspio organizirati s kolegama s Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku. Uz ovu online izložbu, organizirali smo i fizičku izložbu osječkih studenata našeg fakulteta u Muzeju likovnih umjetnosti u Osijeku», navodi Kujundžić.

Što se tiče planova u 2024. za proljeće priprema samostalnu izložbu u Osijeku.

»Posljednji put sam u Osijeku izlagao 2011. godine, pa bih sada želio predstaviti radove koji su nastali nakon tog razdoblja. U okviru moje predavačke djelatnosti odobren mi je boravak u okviru CEEPUS programa na Pedagoškom fakultetu Univerziteta u Sarajevu. Održavanje nastave na nekom drugom sveučilištu uvijek predstavlja poseban izazov. Na kraju bih se opet vratio na AEXPO, međunarodnu online izložbu koja je ove godine usmjerena na nastavnike učiteljskih i pedagoških fakulteta. Radi se o drugoj ovakvoj izložbi koja okuplja profesora iz različitih država, te se ponovno nadamo velikom odazivu«, kaže naš sugovornik.

Brojne nagrade za *Obiteljski portret*

Protekla godina bila je »izuzetno plodna i dinamična« za vizualnu umjetnicu i animatoricu Leu Vidaković. Nakon višegodišnje produkcije, njezin animirani film *Obiteljski*

portret prikazan je premijerno u lipnju na *Animafestu* u Zagrebu, a potom na više od 50 festivala širom svijeta. Osvojio je čak 12 nagrada, među kojima su Grand Prix u Varni, Grand Prix u Tallinu, Grand Prix u Beogradu, te Veliku nagradu u Tokiju. Istoimena izložba, instalacija u kojoj su korištene lutke i scenografija iz filma, prikazana je premijerno u Zagrebu, u galeriji *Prsten*, u HDLU-u, što joj je, kako kaže, jedna od najdražih izložbi u karijeri.

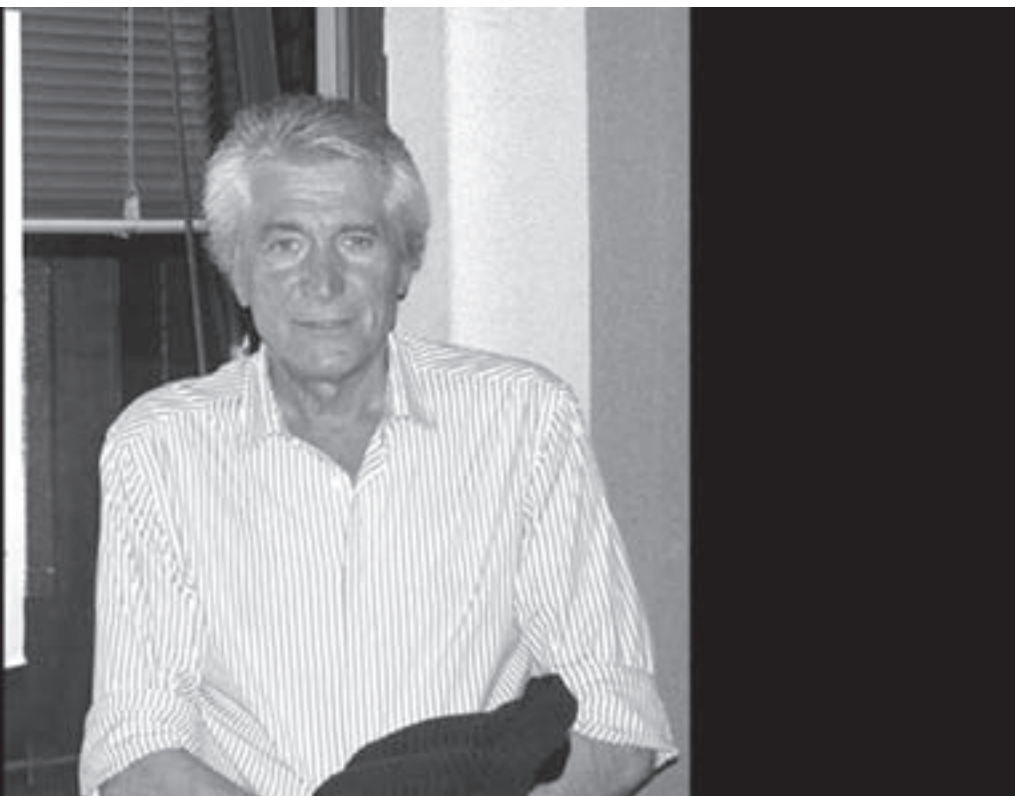
»Izložba će ove godine putovati u Lisabon i u Francusku, film nastavlja svoj put na festivalima diljem svijeta, a nadam se da ću ga prikazati i u Subotici. Prošle godine sam radila i na predivnom projektu s Melindom Šefčić, radile smo animirani pilot projekt za dječju bolnicu u Zagrebu, a u izradi likova životinja pomogla su nam djeca iz Subotice, kroz radionicu koja je održana u Suvremenoj galeriji. Ove godine projekt raste, te ćemo na sličnoj temi i istraživanju raditi i u Lisabonu. Dok predajem studentima u Portugalu i polako spremam novi film, te izložbu u Japanu, jednom nogom sam uvijek u našoj regiji i pokušavam donijeti u naše krajeve sve ono čime se bavim, te ostati prisutna, i aktivna i na domaćoj umjetničkoj sceni«, kaže Vidaković.

D. B. P.

Odlazak filmskog redatelja

In memoriam:
**Stipe
Ercegović**
(1948. – 2023.)

Krajem prošle godine, 30. prosinca, u 76. godini života, u Beogradu je preminuo redatelj dokumentarnih i igranih filmova Stipe Ercegović.

Rođen je 1948. u Beogradu, a njegova obitelj podrijetlom je iz Krila Jesenice pokraj Splita u Hrvatskoj. Osnovnu, srednju i višu školu završio je u Beogradu. Strast za filmom Stipe je naslijedio od svojeg oca Dušana koji je radio u beogradskom *Avala filmu*. Ercegović je išao po raznim snimanjima kao očevo pomoćnik ili asistent pojedinih redatelja. Također, znanje iz filmskog redateljstva stjecao je na Fakultetu dramskih umetnosti u Beogradu u klasi prof. Gorana Markovića.

Više godina radio je filmove u Centru Filmskih radnih zajednica, među kojima i dva TV igrana filma koji su osvojili nekoliko nagrada na festivalima kratkog metra.

Svoj prvi igrani film, TV film *Očev pištolj*, režirao je 1995. godine. Poslije toga snimao je dokumentarne filmove i druge priloge za dvije najveće regionalne televizijske kuće – Radioteleviziju Srbije i Hrvatsku radioteleviziju. Za RTS je snimao priloge za emisiju *Verski mozaik*, tj. vjerski program te televizije. Snimio je preko 50 desetominutnih priloga o kršćanskim crkvama na području Beograda, Vojvodine i Srbije.

U dijelu karijere usmjerio se na snimanje serijala filmova o znamenitim Hrvatima iz Srbije, kao i o znamenitim Hrvatima koji su živjeli i stvarali svoja djela na prostoru Srbije. U produkciji HRT-a 2006. snimljen je film *Srijem u vremenu i prostoru* koji je na toj televiziji emitiran u više navrata. Godine 2014. snimio je dokumentarno-igrani film

Ilija Okrugić – domovino slatko milovanje, a 2020. dokumentarac *Spomenici hrvatskih kipara na tlu Srbije*. U navedenom serijalu planirani su biti zastupljeni i znameniti Hrvati poput Antuna Gustava Matoša, Josipa Pančića, Tina Ujevića, Stjepana Filipovića, Ivana Meštrovića, Stanislava Prepreka i drugih.

U svojim filmskim ostvarenjima bavio se i temama iz obiteljskoga zavičaja (Jesenice u Hrvatskoj). Godine 2005. snimio je dokumentarac *Tko je bio Mate Brnićević?*, 2010. premijerno je prikazan njegov dokumentarni film *Jesenice – Sumpetar, ljubav duha i kamena*, a 2018. realiziran je dokumentarac *150 godina škole u Jesenicama*.

Bio je aktivan i u hrvatskim udrugama u Beogradu. Prvi je predsjednik Zajednice Hrvata Zemuna i Knjižnice i čitaonice *Ilija Okrugić* u Zemunu koja je osnovana 2003. godine. Od 2007. predsjednik je Zajednice Hrvata Beograda *Tin Ujević*. Kao prvi čovjek dviju udruga, posebice udruge *Tin Ujević*, organizirao je veliki broj kulturnih, ali i sportskih događanja gdje je ugošćavao umjetnike i sportaše iz Hrvatske. Među ostalim, 2019. pokrenuo je Smotru hrvatskog filma u Beogradu. Kao kulturni djelatnik radio je na promociji i jačanju srpsko-hrvatskih veza.

Također, kao elektor sudjelovao je na izborima za Hrvatsko nacionalno vijeće.

Ispraćaj za kremaciju obavljen je u ponedjeljak, 8. siječnja, iz službene kapele na Zemunskom groblju.

H. R.

Odlazak uglednog oftalmologa i sveučilišnog profesora

In memoriam:
**Vjekoslav
Dorn**
(1939. – 2024.)

Nakon duge i teške bolesti, u Zagrebu je 7. siječnja, u 85. godini života, preminuo Vjekoslav Dorn, liječnik, oftalmolog, specijalist pedijatrijske oftalmologije i strabologije, sveučilišni profesor.

Rođen je u srijemskome mjestu Hrtkovci 9. rujna 1939. godine. Sin je Stjepana i Ane rođ. Preveden. Osnovnu školu završio je u rodnome mjestu 1953., a gimnaziju u Vukovaru 1957. godine. Studij medicine polazio je i s uspjehom završio na Medicinskom fakultetu u Zagrebu 1963. godine. Najprije je radio kao asistent u Institutu za medicinska istraživanja i medicinu rada JAZU u Zagrebu. Specijalizirao je oftalmologiju u Klinici za očne bolesti Kliničkoga bolničkog centra u Zagrebu (1966. – 1970.), gdje je ostao raditi. Godine 1947. u klinici je osnovao Laboratorij za elektrodijagnostiku i ehografiju te je prvi u nas uveo dijagnostičke pretrage u rutinski klinički rad.

Subspecijalističku izobrazbu iz oftalmološke ultrazvučne dijagnostike polazio je u Beču i Wurzburgu. Doktorat znanosti postigao je 1979. temom o evaluaciji kvantitativne ehografije. Zatim je postao znanstveni asistent Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, stekao je status primarijusa 1981. godine. Iste godine preuzeo je vodstvo Dječjeg očnog odjela u klinici. Docent je postao 1983., a znanstveni savjetnik 1987. Za redovitog profesora Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu izabran je iduće 1988. godine.

Bavio se ultrazvučnom dijagnostikom bolesti oka i orbite te elektrofiziološkom dijagnostikom (prije svega elektronistagmografijom i elektrookulografijom). O tome svjedoče i brojni istraživački i znanstveni radovi. Nadalje, istraživao je poremećaje očnog motiliteta, posebice nistagmus. Radio je na evaluaciji oftalmoloških dijagnostičkih pretraga, a ispitivao je i kongenitalne sindrome u kojima postoje patološke promjene organa vida. Napisao je brojne radove i o tome.

Za sveučilišni udžbenik *Oftalmologija* (Zagreb, 1985., 1988., 1990.) napisao je poglavlja o općoj simptomatologiji i pretragama. Za udžbenik *Oftalmologija* (Zagreb, 2003.) napisao je poglavlje o anamnezi, kliničkom pregledu oka, osjetu boje, elektrofiziološkim i ultrazvučnim pretragama, pokretljivosti oka i poremećajima pokretljivosti oka. Za udžbenik *Pedijatrijska neurologija* (Zagreb, 2009.) napisao je poglavlje o neurooftalmologiji itd. Također je autor poglavlja o oftalmološkim manifestacijama u više specijaliziranih monografija. O povijesti naočala u Hrvatskoj publicirao je više radova, zatim o očnoj bolesti i drugim znanstvenim tegobama hrvatskog minijaturista iz XVI. stoljeća Jurja Julija Klovica. Također je priredio tekstove odgovarajućih tema za priručnike poslijediplomskih studija Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Bio je član i tajnik uredništva časopisa *Acta ophthalmologica iugoslavica*, a zatim član uredništva *Ophthalmologia Croatica*. Bio je i potpredsjednik Hrvatskoga oftalmološkog društva – HOD (2004.–2008.). Bio je i predsjednik Sekcije za pedijatrijsku oftalmologiju i strabizam HOD-a (od 2003.). Od 2009. član je međunarodne ispitne komisije Europskog odbora za oftalmologiju (EBO) UEMSA za provođenje specijalističkih oftalmoloških ispita za zemlje Europske unije.

Napisao je 169 znanstvenih i stručnih radova. Dobio je nekoliko nagrada od kojih se ističe nagrada Josipa Jurja Strossmayera za znanstveno djelo 2004. Bio je dugogodišnji član Zajednice protjeranih Hrvata Srijema, Banata i Bačke te suradnik i član Uredništva *Biografskog leksikona Hrvata istočnog Srijema*.

Posljednji ispraćaj Vjekoslava Dorna bit će u petak, 12. siječnja, u 10,40 u krematoriju na zagrebačkome groblju Mirogoj.

Ivana Andrić Penava

Kraljci u župnoj crkvi Uzvišenja svetog Križa u Rumi

Prepoznamo ljepotu u Bogu

stvarima, ali u kojima i danas možemo prepoznati Božju prisutnost, prepoznati radosnu vijest. Bog je stvoritelj ovoga svijeta i taj veliki, moćni Bog postao je čovjekom da bi se objavio svim ljudima i da bi svakom čovjeku prenio radosnu vijest spasenja», istaknuo je između ostalog preč. Ivešić.

Na kraju misnoga slavlja župnik je zahvalio svim obiteljima koje su primile blagoslov i koje je župnik zajedno s ministrantima pohodio prethodnih dana. Nakon završnog blagoslova, župnik je pozvao nazočne *kraljce* da otpjevaju pjesmu po kojoj su poznati i koja ih simbolizira *Narodi nam se kralj nebeski*. Prema tradiciji, organizirana je trpeza ljubavi i druženje u pastoralnom centru. Toga dana bio je i

Kako stoljetna tradicija nalaže i ove su godine *kraljci* iz Rume posjetili 5. siječnja kućanstva u Rumi i uz pjesmu *Narodi nam se kralj nebeski* javili radosnu vijest o rođenju Isusa Krista. Krenuli su iz župne crkve u Rumi u obilazak obitelji, s pjesmom objavljujući Kristovo rođenje, čestitajući obiteljima novo ljeto i prikupljajući darove za igranku u rumskoj udruzi čiji su domaćini. Na blagdan Bogojavljenja 6. siječnja, kada su proslavljena Sveta tri kralja, vjernici i *kraljci* okupili su se na svetoj misi u župnoj crkvi Uzvišenja svetog Križa u Rumi. Misno slavlje započelo je blagoslovom bogojavljenke vode i škropljenjem vodom kao spomen na vlastito krštenje i pripadanje Bogu i Crkvi. Župnik, preč. **Josip Ivešić** u homiliji je rekao da vijest o rođenju Isusa Krista nikoga nije ostavila ravnodušnim, bilo da je riječ o prihvaćanju, bilo o odbijanju Božje poruke i protivljenju svemu što ona nosi.

»Od trenutka Kristova rođenja događaju se određene pojave: tu su pastiri, stanovnici Betlehema, tu su Jeruzalemci, tu su u konačnici svi oni do kojih je na bilo koji način doprla ova vijest, tu su mudraci s Istoka koji promatrajući prirodu otkrivaju Božju blizinu i Božju prisutnost. I mi u ovo naše vrijeme promatramo ovaj svijet. S jedne strane, nažalost, u njemu ima mnogo toga i teškoga i ružnoga i tragičnoga, ali s druge strane, toliko ima ljepota, od onih sasvim jednostavnih, malih, koje često niti ne prepoznamo i ne vidimo jer smo možda sami sebe odvikli od toga da se divimo jednostavnim, malim

blagoslov župne kuće i pastoralnog centra, gdje su vjernici zajedno molili Božji blagoslov za cijelu župnu zajednicu.

Desetljećima duga tradicija

Običaj *kraljaca* u Rumi je prisutan od davnina. Prenosi se s koljena na koljeno i mladi rado nastavljaju tu lijepu tradiciju. *Kraljci* su neoženjeni mladići koji okićeni novogodišnjim ukrasima pohode obitelji i uz pjesmu *Narodi nam se kralj nebeski* javljaju radosnu vijest o rođenju Isusa. Prve sljedeće subote *kraljci* od prikupljenih darova organiziraju igranku u prostorijama HKPD-a *Matija Gubec*. Na igranci se okuplja najveći broj mladih te članovi rumске udruge. Ova igranka jedna je od najposjećenijih u rumskoj udruzi. Tom prigodom župnik blagoslivlja prostorije udruge i nakon što se ugase svjetla, mladi pjevaju pjesmu *Narodi nam se kralj nebeski* kojom otvaraju svečanost. Ovogodišnja igranka u povodu *kraljaca* bit će održana 13. siječnja.

S. D.

Dani biskupa Ivana Antunovića

Katoličko društvo *Ivan Antunović* u okviru manifestacije *Dani biskupa Ivana Antunovića* organizira više događanja. Polaganje vijenaca na spomenik biskupa Ivana Antunovića u parku između katedrale i sjemeništa u Subotici bit će danas (petak, 12. siječnja) u 15 sati.

Također, bit će priređen i XXXII. *Razgovor* koji će biti održan u Pastoralnom centru *Augustinianum* (Trg sv. Terezije 3, Subotica) u četvrtak, 18. siječnja, s

početkom u 19 sati. Tema ovogodišnjeg *Razgovora* je »Uključenost vjernika laika u život mjesne Crkve«. U razgovoru sudjeluju **Nevena Gabrić, Miroslav Stantić i Gábor Ric.**

U sklopu manifestacije *Dani biskupa Ivana Antunovića*, u nedjelju, 7. siječnja, u katedrali-bazilici svete Terezije Avilske u Subotici služena je svečana sveta misa za biskupa **Ivana Antunovića**. Misu je predvodio vlč. **Tomislav Vojnić Mijatov.**

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

I za nas je božićno vrijeme u kojemu smo pozivani pokloniti se Bogu i uzvratiti mu ljubav iz koje se za nas rodio u skromnoj štali. I nije nam toliko bilo teško prignuti koljeno pred njim, ganuti božićnim prizorima. I atmosfera toga vremena budi u čovjeku želju iskazati štovanje Bogu u liku djeteta. Sada, kada ulazimo u vrijeme kroz godinu, liturgija nas potiče da učinimo novi korak u svom odnosu prema Bogu. Nakon poklona, dolazi nasljedovanje. Sada treba slijediti onoga kojemu smo se poklonili, jer on nas na to poziva. Zato liturgija riječi nakon završetka božićnog vremena kroz svetopisamska čitanja poziva čovjeka da slijedi Gospodina.

Sluga tvoj sluša

U prvom čitanju slušamo kako Gospodin poziva Samuela dok je još bio dječak (usp. 1Sam 3,3b-10,19). Samuel ne zna tko ga zove, misli da ga zove svećenik Eli, pa odlazi kod njega. Ni Eli odmah ne shvaća tko zove Samuela, ali kada se poziv ponovio tri puta, Eli zna da Samuela zove Bog, te ga savjetuje da, ukoliko opet bude pozvan, odgovori: »Govori, Gospodine, sluga tvoj sluša« (1Sam 3,9). Samuel, dječak, ne razmišlja što će ubuduće značiti taj njegov odgovor Bogu. Ne premisslja se, jer se boji ili nije spreman, već čim ga Gospodin ponovno zovne, on odgovara kako ga je Eli savjetovao. I čitanje je zaključeno rečenicom da je Gospodin bio s njim. I iz onoga što dalje možemo čitati o Samuelovom životu vidimo da je uistinu bilo tako. On postaje Gospodinov prorok. Bog se po njemu objavljuje njegovom narodu i kraljevima, jer Bog poziva, a onome tko se odazove daje velike milosti i po njemu čini velika djela. Božja prisutnost njegovog slugu ne oslobađa od patnja i teškoća, ali sve izvodi na dobro i proslavlja se po svemu što

Slijediti Gospodina

je njegov sluga spreman za njega podnijeti. Tako Bog snaži onoga tko mu se odazvao, a njegova snaga je za svjedočanstvo njegovoj okolini.

Krenuti za Kristom

Evangelje nam govori o prvim učenicima koji su pošli za Isusom. Kada Ivan dvojici svojih učenika pokaza Krista, oni odmah krenuše za njim. Bilo im je dovoljno znati tko je on. Jedan od njih, Andrija, odlazi i govori svome bratu da su našli Mesiju, te i on, Šimun, kojega će Isus preimenovati u Petar, polazi za Isusom. Njima jest Ivan rekao da je Isus Mesija i oni su pošli za njim, ali su se, tek nakon što su dan proveli s njim, uvjerali u to tko je on zaista, pa na temelju toga Andrija poziva i svoga brata. Tako je i danas. Čovjek sluša različita svjedočanstva o Bogu, sluša o tome kako ga i gdje može pronaći. Ali, jedno je slušati, a drugo i sam osjetiti Božju prisutnost. Boga možemo susresti jedino ako sami pođemo tražiti ga, jedino ako sami odlučimo ići za njim. Svjedočanstva su samo priče o tome kako su drugi upoznali i pronašli Boga, koje nas trebaju potaknuti da i sami krenemo na taj put. Ali tek kada, poput Samuela, kažemo »Govori, Gospodine, sluga tvoj sluša«, tek kad ga, poput Ivanovih učenika, pitamo »Učitelju, gdje stanuješ?«, tek ćemo ga tada pronaći i prepoznati njegovu prisutnost u svome životu.

Isus nas poziva da idemo za njim, poziva nas da budemo njegovi učenici, oni koji će biti u njegovoj blizini i zbog kojih će i drugi željeti tražiti ga i ići za njim. Ali, da bi to sve tako bilo potrebna je naša spremnost ostaviti sve i njemu se pridružiti. Vrijeme kroz godinu je vrijeme koračanja za Kristom, koji želi po nama biti prisutan u ovome svijetu, koji želi biti prisutan u našem životu i pratiti nas na putu prema vječnosti.

Teta Marin sir

»Radiću dok god budem mogla«

»Na Mličnoj peci imala sam tezgu 7-8 godina, sad sam u Bajmaku svakog četvrtka od šest do devet sati i tako već godinama unatrag imam stalne mušterije koje redovno dolaze. Često ni ne dotekne onima koji kasnije dođu«, priča 79-godišnja Marija Mesaroš iz Tavankuta

Vjerojatno svi posjetitelji bajmačke pijace dobro poznaju ovu stariju ženu, s izbornim licem i rukama na kojima se jasno vide tragovi teškog rada; nosi prepoznatljivi debeli okvir na naočarima i uvijek je povezana maramom. Njeno ime je **Marija Mesaroš** (rođ. **Benčik**) i dolazi iz Gornjeg Tavankuta, točnije iz Vuković kraja gdje se rodila 1944. godine i gdje je završila osnovnu školu još dok je tzv. Vuković škula bila otvorena za đake. Odmah nakon završene škole Marija, ili kako je svi znaju, snaš Mara ili teta Mara, počinje raditi na salašu i na zemlji. Prvo su to bili poslovi vezani za dvorište, voćnjak i vinograd, a kako sama kaže – uvijek je voljela raditi s konjima i biti oko konja. Uvijek su imali i krava, njena obitelj je predavala mlijeko, ali i pravila sir koji su zajedno s ostalim proizvodima sa salaša prodavali na tržnici. Postupno, njena mama **Kristina** i majka **Marija** su je počele upućivati u tajne proizvodnje sira:

»Moj tata nikad nije muzio krave, to smo radile mama i ja. Počela sam muziti kad smo se razdili, moj stariji brat Ivan se oženio i započeo porodicu, počeo je stvarati i svoje imanje. To je bilo digod '64. Imali smo pet-šest krava i tako je taj posao pao na mene i mamu. Pridavali smo

mliko kad je otkup bio tu u Gornjem Tavankutu. Sićam se kako su s konjima obalazili salaše, išli su od kuće do kuće, mliko bi izneli i livali u aluminijumske kane. Još uvijek imam priznanince za pridaju mlika iz tog doba, al smo između ostalog pravili i sir i nosili na pecu zajedno s jajima, voćem, mesom... Nosili smo sve što smo proizveli. Moja mama i majka su me naučile kako se pravi dobar, domaći sir«.

Mala, Crvena i Cvet

Snaš Mara i danas proizvodi sir. Posjeduje tri krave, a slučajni prolaznici mogu ih vidjeti često kako se šetaju oko njenog salaša i pasu travu. Krave i dalje muze ručno, kako je naučila dok je bila mlada. Kako kaže, tri krave su joj dovoljne da zadovolji sve svoje mušterije koje kod nje redovno dolaze kupiti sir:

»Moje krave se zovu Mala, Crvena i Cvet i na dan namuzem otprilike 15-16 litara, a za kilu sira treba oko pet litara. Cina kile sira kod mene je 700 dinara. Trenutno muzem samo jednu kravu, druga je stevna, a treća ima tele. Zato imam i manje sira, al trenutno mi tako i odgo-

vara. Na Mličnoj peci imala sam tezg-u 7-8 godina, sad sam u Bajmaku svakog četvrtka od šest do devet sati i tako već godinama unatrag imam stalne mušterije koje redovno dolaze. Često ni ne dotekne onima koji kasnije dođu. Imam žene koje su kadgod radile ko medicinske sestre u ambulanti u Bajmaku. Danas one više tamo ne rade, al i dalje dolaze iz varoši kupit sir kod mene. Prošlog četvrtka, recimo, mislila sam da neću sve uspit prodat jel su praznici i tako to. Ljudi troše novce na drugom mistu i nemaju sad, al ipak sam očla jel sam imala skoro 30 kila sira kod sebe i do devet sati sam sve rasprodala. Pokadgod se desi i da me mušterije čekaju već u šest ujutru.»

Podliveni i mladi sir

Sir koji snaš Mara prodaje obično bude završen u srijedu navečer, kako bi bila sigurna da će se u četvrtak ujutro pred kupcima naći svjež proizvod:

»Pravim dvije vrste sira. Radim podliveni sir, za njega koristim sirište i on je tvrdi. Taki se sir koristi za prisnac. Pravim i mladi sir, za koji se ne koristi sirište. On se ostavlja da se usiri sam od sebe (neki ovaj sir nazivaju i *pućiji*, mrvljeni ili *švapski*, prim. a.). On je masniji i njega ljudi vole mećat u kolače i pite jel je jako mekan i blag. I jedan i drugi dobro prolaze. Često mi traže i telefon. Kažu: oni bi naručili i došli rad sira ako treba. Al, ja tako ne radim. Bojim se da ne bi stigla napraviti sve što žele i da mi ostane za tezg-u. Meni je ovako najlakše, ja sam četvrtkom uvek na tezgi u Bajmaku i kome treba sir, mož me tamo nać«.

Iako prima penziju i mogla bi stati s proizvodnjom, teta Mara kaže kako to ipak ne planira u nekoj skorijoj budućnosti:

»Neću nikad stat, radiću dok god budem mogla. Iskreno: ne prija mi kad ne radim ništa. Čak i sad, dok divanim s tobom, jedva čekam izać napolje i radit štogod. Mogla sam se davno manit svega, al ja volim živit i radit na salašu. Tu su moje životinje, priroda, mir, imam sve što mi treba. Tako da, dok sam živa biće i sira«.

Ivan Benčik

O prezimenima bačkih Hrvata (LXVII.)

Raič

Čak nekoliko istraživača neovisno jedni o drugima bavili su se **Raičima**: profesor **Aleksandar Raič**, novinar **Anton Raič**, publicist **Milan Stepanović** i profesor (tehнолог) **Dragoljub Prodanović** (strastveni sakupljač podataka o povijesti Sombora). Međutim, nitko od njih nije uspio u sklapanju cjelovite geneološke slike o Raičima. Uostalom, to nije ni bio cilj njihovih istraživanja. Međutim, gledano iz povijesnog kuta, Raiči doista zaslužuju prostor veći od poglavlja ili fusnote u nekoj knjiži. Dali su naime nekoliko glasovitijih ličnosti: odvjetnika **Tomu Raiča** (1887. – 1968.), novinara **Antona Raiča** (r. 1941. – ?) sveučilišnog profesora **Aleksandra Raiča** (r. 1938.).

Raiči se javljaju u najstarijim zapisima u Somboru (od konca 17. st.). Javljaju se u spisovima somborskih graničara, kojima su se bavili **Ivan Antunović** i **Milan Stepanović**. Primjerice radi, **Nikola Raič** je nakon uzdizanja Sombora u status slobodnog i kraljevskog grada 1749. postao član vanjskog (proširenog) senata. To je bilo priznanje za vojne napore koje je kao graničar snosio prethodnih godina ispunjenih ratovima: Austrijsko-turski rat (1737. – 1739.) i Rat za austrijsko naslijeđe (1740. – 1749.). Međutim, rod Raičevih nije bilježio značajnije predstavnike sve do prve polovice 20. stoljeća.

Aleksandar Raič

Prof. dr. Aleksandar Raič poznat je po svojim sociološkim radnjama o Bunjevcima. Pisao je i o svojim precima. Međutim, više pažnje posvetio je maternalnoj liniji, jer je odrastao u domu obitelji **Valko**, iz koje je potekla njegova mater. Očevu stranu poznaje samo do djeda **Vranje**, koji je poginuo u Prvom svjetskom ratu. Na temelju matičnih knjiga, moguće je istražiti i njegove starije pretke. Udovac **Ivan Raič** (26 godina) je 5. VII. 1807. oženio udovnu **Veroniku Kekezović** (22 godine). Njihov sin **Eugen (Đeno)** rođen je 9. VII. 1810. Prezime Eugenove matere je prilikom njegovog krštenja ubilježeno kao **Martinković**. Eugen je 11. XI. 1828. oženio **Magdalenu Matarić**. Prilikom vjenčanja Eugen je ubilježen kao **Emericus**, a ne **Eugenius**. Njegov sin **Ignac** je rođen 8. VIII. 1836. Ignac je 25. X. 1858. oženio **Anu Bokerović**. Iz tog braka je rođen **Vranje** (7. X. 1875.), djed Aleksandra Raiča. **Vranje** je poginuo u Prvom svjetskom ratu. S **Rozalijom Stanek (Sztanek)** imao je sina **Antuša**, Aleksandrova oca.

Antuša Raič, somborski dobošar

Toma Raič

Toma Raič

Također značajni, ali sada već zaboravljeni izdanak Raičevih bio je i odvjetnik **Toma Raič** (1887. – 1968.), koji je između dva svjetska rata sudjelovao u političkom i društvenom životu Sombora. Bio je jedan od osnivača *Bunjevačkog kola*. Ožujka 1921. izabran je za glavnog tajnika društva. Njegovi pretci su: **Eugen** (negdje **Ödön**) i **Magdalena Matarić** (1828.), **Grgur** i **Magdalena Fratrić** (vj. 1848.), **Đuro** i **Jolanta Lončar** (vj. 1881.). **Toma Raič** je oženio **Margit Gaál**. Ostao je u *Bunjevačkom kolu* i poslije podjela 1936., kada se iz društva izdvojila jedna skupina članova i osnovala **HKUD Miroљub** (danas *Vladimir Nazor*). **Toma Raič** bio je na liniji suradnje s međuratnim vlastima. To mu je donijelo položaj glavnog gradskog

odvjetnika u Somboru. Prorežimski stav je zastupao čak i u rimokatoličkoj crkvenoj općini. Zajedno s **Josipom Veselovskim** i **Ivanom Bošnjakom** (potpredsjednikom gradske općine), također članovima *Bunjevačkog kola*, podnio je veljače 1935. žalbu biskupu **Lajči Budanoviću** na izbor za rimokatoličku crkvenu općinu. Bio je kum **Paje Vujevića**, također odvjetnika. Međutim, tužio ga je sudu zbog klevete i uvrede. Naime, Vujević mu je listopada 1934. u *Bunjevačkom kolu* pred više svjedoka rekao da je mađarski špijun. **Franje Parčetić** i **Josip Čeljuska** svjedočili su na Kotarskom sudu (sreskom sudu) u korist Raiča. Vujević je proglašen krivim i izrečena mu je novčana kazna. Morao je platiti Kotarskom sudu ukupno 2.200 dinara. Motiv za uvredu je bio materijalne prirode. Raič je naime u jednom ranijem slučaju savjetovao **Siročadskom stolu** da se Vujeviću oduzme zemlja, koja je pripadala Vujevićevoj pokojnoj ženi.

Mašina u Tavankutu

Fotografija koju objavljujemo pripada 75-godišnjoj **Darinki Vidaković** (rođ. **File**) iz Tavankuta. U nje-
noj maloj kolekciji ima i obiteljskih fotografija koje
dočaravaju nekadašnji život i običaje na selu, pogotovo
one koje se odnose na fizičke poslove. Kako je i pozna-
to, nekada su se svi familijarno okupljali kako bi zajedno
radili i jedni drugima pomogli, a druženje bi se po običaju
nastavilo i nakon svršenih poslova, ponekad i do kasno
u noć. U njevoj kolekciji posebno se ističe najstarija fo-
tografija u obiteljskom albumu koja datira još iz vremena
prije Drugog svjetskog rata i na njoj su prikazani tavan-
kutski radnici tijekom vršidbe.

»Ova fotografija je kadgod bila zalipljena na ramu i sto-
jala je na zidu u našoj kući na salašu. Moj brat **Marko** je
jednom prilikom izbacivo stvari s našeg salaša, pa je tako
izbacio i ovu sliku. Ja sam je onda spasila iz te gomile i
od tad je čuvam. Na slici je vršalica i to je moj otac **Antun**
File koji stoji na mašini u pozadini, ta mašina je vukla
vršalicu. Čovik u sredini koji stoji s biciglom je moj stric
Stipan i pored njega stoji strina **Eva**«, priča baba Dara.

Kako dodaje, ova fotografija ima posebno značenje za
nju jer je uslikana baš ispred salaša na kom je ona odras-
la, a koji danas više ne postoji.

»Salaš se više ne vidi na slici, izblidila je, al se sićam
da je ovo bilo na čošku u Bukti (Donji Tavankut) baš kod
naše kuće. Vršalica je morala stajat u mistu, nije to izgle-

dalo ko danas. Ljudi su sikli žito i u snopovima ga dono-
sili tamo di su stajali mašina i vršalica. Tako je kadgod
izgledala vršidba. Cila naša ulica je tamo donosila žito, i
ljudi iz Zlatnog kraja isto. I ja sam radila na vršalici, al na
modernijoj i nemam sliku (smijeh), a ta modernija je već
išla od salaša do salaša. Ova mašina je pripadala familiji
Šokac, a njeva kuća je bila u Tavankutu, iza današnjeg
Gomexa. Mislim da je čovik s motorom **Josip**, ne sićam
se više njegovog prizimena, al čini mi se da je on radio
u mlinu. Sve cure su **Horvatove** i sve sam i poznavala
– **Kata, Etela, Roza, Mara, Kača** i snaš **Lizika**. Ovako
je vršalica znala stajat po dvi-tri nedilje dok se ne završi.
Gazda bi došo i postavio mašinu, a radnici bi radili. Ljudi
koji stoje na vršalici su ubacivali snopove u nju, a žito
se onda sipalo u džakove i posli tog su i nosili u mlin«,
prisjeća se naša sugovornica.

Prema Darinkinoj procjeni, fotografija tavankutskih rad-
nika ima vjerojatno oko 90 godina.

»Ne znam ko je napravio fotografiju. Nisam cigurna ni
koje je ovo godine slikovano. Moja mama nije na slici,
moj najstariji brat **Martin** se rodio 1935., tako da bi rekla
da je slika iz 1934. dok je tata bio neoženjen jel eventu-
alno iz 1935. kad se tek oženio. Pošto je on rođen 1911.,
znači da on tu ima 23 jel 24 godine«, zaključuje baba
Dara.

Ivan Benčik

Još jedna pohvala za đurđinsku školu

OŠ Vladimir Nazor – škola prijateljica prirode

Drugari, jeste li čuli za novu nagradu koju je osvojila Osnovna škola *Vladimir Nazor* iz Đurđina? Đurđinska škola je proglašena za »Školu prijateljicu prirode« osvojivši treće mesto u akciji »Čestitke koje nose život i heklane hobotnice: krug reciklaže i humanosti«.

Čestitamo na novom uspjehu! Bravo, drugari!

Pitali smo ih kakva je to bila akcija i rekli su nam da su u njoj sudjelovali učenici četvrtih razreda pod budnim okom učiteljica **Iris Miljački Stantić** i **Adrijane Žarić** te nastavnice engleskog **Tijane Novaković**.

Najprije su skupljali potrebne informacije o proizvodnji papira. Kada su doznali koliko se šuma mora porézati da bi se proizveo novi papir, odlučili su starom papiru udahnuti novi život. Cijeli razred mjesecima je skupljao staru hartiju koju su potopili, usitnili u kašu i stavili je na tacne s mrežicama da se suše. Dok je papir još bio blago vlažan, dodali su u njega različito sjemenje, od cvijeća ili začinskog bilja. Potom su dobivene papire izrezali na veličinu čestitke, umatali ih u ukrasnu traku od recikliranih materijala i vezali rafijom. Ove čestitke su prodavali na školskom vašaru, a kupci su do-

bili čestitku koju su nakon praznika mogli staviti u zemlju. Onima koji su to uradili, izniklo je cvijeće ili začinsko bilje. Jako lijepo i korisno.

Dio zarađenog novca od prodaje čestitki učenici su donirali za kupovinu konca za heklanje malih hobotnica. Postoji Udruga žena *Heklane hobotnice*, čije članice od konca kupljenog novcem donatora dragovoljno kukičaju male hobotnice i poklanjaju ih neonatološkim odjelima, koji ih koriste u njezi prijevremeno rođenih beba.

Nastavljena suradnja osnovaca i u novoj godini

Prva Online šetnja Suboticom i Čakovcem

Učenici 7. razreda Osnovne škole *Matko Vuković* iz Subotice i 8. razreda Treće osnovne škole Čakovec iz istoimenog mjesta već nekoliko godina druže se uživo i online. Oni su pravi dokaz da postoje »Prijateljstva bez granica«. I ove godine planiraju se uzajamno posjetiti na proljeće, a do tada »posjećuju« se online. Tako su u prvom polugodištu školske 2023./24. godine već održani virtualni susreti. Pod mentorstvom svojih knjižničara **Dražena Ružića** iz Čakovca i **Bernadice Ivanković** iz Subotice te nastavnice hrvatskog jezika **Klare Knežević**, s velikom radošću upustili su se u još jedan zajednički školski izazov putem projekta »Prijateljstva bez granica«. Cilj projekta je ostvarivanje suradnje između škola i njegovanje prijateljstva među učenicima razmjenom informacija o povijesno-kulturnim obilježjima gradova Čakovca i Subotice. A obilježja u oba mjesta ima više nego dovoljno za još mnogo susreta. Tako su na prvom susretu koji je ostvaren uz pomoć informacijsko-komunikacijske tehnologije učenici iz Subotice predstavili prvi dio projekta s nazivom »Kultuiranje Suboticom«. S druge strane, učenici iz Čakovca predstavili su »Povijest Starog grada Čakovca«. Dakle,

skupa su virtualno prošetali svoje vršnjake svojim gradom dok se ne vide uživo i utvrde gradivo, ruku pod ruku, jer kao što i projekt veli to su »Prijateljstva bez granica«.

B. I.

Bravo za naše drugare koji su pokazali veliku odgovornost, ali i osjećaj empatije, kako mogu nešto sitno uraditi što će pokrenuti mnogo drugih lijepih stvari.

Hvala vam na ovom divnom svjedočanstvu.

B. I.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomijskog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Prodaje se trobrzdni plug (14 cola) obrtač *regent* fiksno s predplužnjacima i 2 crtala i 2 kotača u radnom stanju (2.200 eura). Telefon: 064-228-11-00.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

Prodajem traktor zetor super 42, god. 1957 (oldtajmer) neispravan – povoljno. Info telefon: 064/300-76-14

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa više. Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsAppa ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25 Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m² Tel: 063/738-97-85

Prodajem njivu u Mišićevu površine 2 katastarska jutra, 14.000 eura. Informacije na telefon 064/300 76 14.

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (Sl. glasnik RS, br. 72/2009, 81/2009 - ispr., 64/2010 - odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - odluka US, 50/2013 - odluka US, 98/2013 - odluka US, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 - dr. zakon, 9/2020, 52/2021 i 62/2023) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (Službeni glasnik RS, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

**ZA FORMIRANJE POVRŠINE JAVNE NAMJENE – ZA
POTREBE UTVRĐIVANJA JAVNOG INTERESA NA K. P.
BR. 11601 K. O. DONJI GRAD U SUBOTICI**

(naručitelj projekta – Grad Subotica)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o urbanističkom projektu od 19. do 25. siječnja 2024. godine, svakog radnog dana od 8 do 12 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internetskoj stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog urbanističkog projekta je Javno poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje, Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 19. do 25. siječnja 2024. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji

VAŽI DO 16. 1. 2024.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sati i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Bijeli odabir

Očaravajuće snježne destinacije

Htjela bih da ljeto dođe što prije ili barem toplo proljeće. Ovaj dio zime, nakon Nove godine, za mene ima smisla samo ako je lijepo i snježno. Ako uživamo u snježnim idilama. Ne volim kad je sve sivo, tmurno, poluhladno, a nema snijega.

Ovo malo snijega što je ovdje palo podsjetilo me koliko volim snježne bjeline, pa ovaj tjedan pravimo listu najljepših snježnih krajolika. Zima sa sobom nosi čari snježnih pokrivača, a ljubitelji zimskih radosti traže savršene destinacije za uživanje u ovoj čaroliji. Bilo da preferirate skijanje, sanjkanje ili jednostavno uživanje u prekrasnom krajoliku pod snijegom koji je meni u prvom planu, svijet je prepun nevjerojatnih destinacija koje pružaju nezaboravna iskustva.

Snježni spisak

Poznat kao »Europska prijestolnica alpskog skijanja«, Chamonix u francuskim Alpama nudi spektakularne staze za skijaše svih razina, uz prekrasan krajolik Mont Blanca. Osim skijanja, posjetitelji mogu istraživati autentična planinska sela i uživati u vrhunskoj gastronomiji.

Sa slavnim Matterhornom kao pozadinom, Zermatt je raj za skijaše. Ovaj idilični švicarski gradić nudi ekskluzivne staze, luksuzne hotele i fantastičnu panoramu Alpa. Zermatt je također popularan zbog svoje okoline bez automobila, koja posjetiteljima nudi mir i tišinu.

Na treće mjesto stavljamo kanadski Nacionalni park Banff, koji se pretvara u zimsku bajku sa svojim zaleđenim jezerima, snijegom prekrivenim planinama i slikovitim gradom Banff. Posjetitelji mogu uživati u skijanju, vožnji motornim sanjkama ili jednostavno istraživati bajkovite krajolike.

Nije da namjerno pokušavam razbacati najljepše destinacije po svijetu, ali sve imaju nešto za ponuditi. Japanski otok Hokkaido postaje zimski raj s obilnim snježnim padalinama. Poznat je po svojim toplim izvorima, a posjetitelji mogu uživati u skijanju na fantastičnim padinama Niseka, istraživati snježne festivale i opustiti se u tradicionalnom japanskom onsenu.

Zavijana Afrika

Afrika nije baš destinacija koju biste pomislili posjetiti tijekom zime ako želite vidjeti snijeg. Nema ga, osim na planini Kilimanjaro, i upravo je to ono što ovu destinaciju čini posebnom. Smješten visoko u planinama Atlas, ovaj prekrasni marokanski grad mjesto je gdje je zabilježena najniža temperatura u Africi ikada, čak -24 stupnja Celzija. Ova činjenica u kombinaciji s prekrasnom vrtom strukturom grada čini ga izvrsnim mjestom za odmor tijekom zime.

Za kraj ostavljamo prijedlog za Park City u državi Utah koji je poznat po vrhunskim skijaškim stazama i svjetski poznatom *Sundance Film Festivalu*. Osim skijanja, posjetitelji mogu istraživati pitoreskne ulice ovog rudarskog gradića, uživati u vrhunskoj kulinarskoj sceni i posjetiti brojne umjetničke galerije.

Ove destinacije nude nezaboravna iskustva i raj su za sve ljubitelje zimskih radosti. Bez obzira jeste li strastveni skijaš, sanjkaški avanturist ili jednostavno zaljubljenik u snježne čarolije, ove će vam destinacije pružiti ne samo uzbudljive aktivnosti već i prekrasne krajolike koje ćete nositi u srcu tijekom cijele godine.

Naravno, tu su i sve ostale destinacije koje su možda bliže i trenutno jedine moguće. Važno je samo osjetiti snježno prostranstvo, igre na snijegu i rumene obraze.

Gorana Koporan

Hrvatska na dva EP-a

Vrijeme vaterpola i rukometa

Prvi mjesec godine rezerviran je za rukomet, ali ove godine uslijed zamjenske situacije domaćinstva (Hrvatska je uskočila umjesto Izraela) igrat će se i vaterpolo. *Barakude* su domaćini u Dubrovniku i Zagrebu, dok će najbolji hrvatski rukometaši svoj povratak na veliku scenu tražiti u Njemačkoj.

Vaterpolo

Izabranici **Ivice Tucka** odlično su startali na svom bazenu u Gružu i poslije velike borbe protiv favorizirane Španjolske uspjeli slaviti nakon boljeg izvođenja peteraca (14:12). Pobjeda na otvaranju, i to kontra jednog od pretendenta za medalju, donijela je potrebno samopouzdanje što se vidjelo i u narednom susretu skupine A. *Barakude* su slavile 12:7 protiv Francuske i s nova tri boda, u tom trenutku, zauzimale prvu pozi-

ciju na ljestvici. Nažalost, u posljednjem susretu prvoga dijela natjecanja po skupinama uslijedio je remi (11:11), a nakon slabijeg izvođenja peteraca i poraz od Crne Gore (13:15), pa je Hrvatska s osvojenim bodom završila kao drugoplasirana u svojoj skupini. Ipak, za utjehu, izborni je izravni plasman u četvrtfinale, a vjerojatni protivnik bit će bolji iz duela Grčke i Nizozemske.

Rukomet

Rukometna reprezentacija Hrvatske predvođena novim izbornikom **Goranom Perkovcem** večeras protiv Španjolske (petak, 12. siječnja, 20,30) započinje svoj nastup na Europskom prvenstvu u Njemačkoj. Igru slu-

čaja, baš kao i na vaterpolskom EP-u, otvaranje je ujedno i najteži duel u kvalifikacijskoj skupini uvodnog dijela natjecanja. Protivnik za najveći mogući respekt (Španjolska je aktualni viceprvak Europe) i odgovor na pitanje koje muči cijelu rukometnu naciju: je li Hrvatska sposobna ponovo biti u samom vrhu? Uvodni rezultati s *Croatia Cupa* (pobjede protiv Crne Gore i Slovenije) daju solidni optimizam, ali jedno su prijateljski dueli, a drugo veliki susreti na najjačoj svjetskoj sceni. Upravo tako, jer je rukomet jedini sport u kojemu je Europsko jače nego Svjetsko prvenstvo (igra mnogo više kvalitetnijih reprezentacija). Prema viđenom i trenerskoj zamisli novoga izbornika igrat će se na gol više, napadački i agresivno uz želju za nadi-gravanjem u svakom susretu. Odabir reprezentativaca nije upitan, igrat će najbolji i najspremniji rukometaši koji su puni želje za osvajanjem odličja.

D. P.

Foto: HINA/ Mario Strmotić

NOGOMET

Hrvatska na turniru u UAE

U sklopu priprema za odlazak na Europsko prvenstvo u Njemačkoj ove godine hrvatska nogometna reprezentacija nastupit će, skupa sa selekcijama Egipta, Tunisa i Novoga Zelanda, na premijernom izdanju turnira u Ujedinjenim Arapskim Emiratima (22.-26. ožujka). Polufinalni ždrijeb i točna satnica odigravanja susreta bit će naknadno određeni.

POGLED S TRIBINA

Prijelazni rok

Zimska pauza 1. HNL traje do 26. siječnja kada se 20. prvenstvenim kolom nastavlja natjecanje u elitnom razredu hrvatskog klupskog nogometa. A dok lopta miruje, burza nogometaša je u punom jeku. Zimski prijelazni rok uveliko traje, a sve momčadi se nastoje dodatno ojačati za nastavak sezone. Jesenski prvak i lider tablice *Hajduk* već je »udomio« dvije atraktivne prinove, jer su se momčadi priključili povratnik **Nikola Kalinić** i nekadašnji napadač *Osijeka* i *Panathinaikos* **László Kleinheisler** (Mađarska). Spominju se još neka potencijalna nova imena u svlačionici *bilih*, ali za sada još nema opipljivih potvrda. U suparničkom »modrom« taboru na Maksimiru uveliko se priča kako je dogovoren dolazak povremenog reprezentativca **Josipa Brekala** iz *Fiorentine*. U pitanju je posudba do kraja sezone. Zato je drugi **Josip (Drmić)** napustio *Dinamo* i u proljetnom nastavku igrat će za *Varaždin*, jer je poput još nekoliko igrača (**Mihajlenko**,

Sosa, Menalo) izgubio povjerenje trenera **Jakirovića**. *Osijek* je potpisao **Roka Jurišića**, lijevoga braniča koji je stigao iz *Mure* (Slovenija). Posljednji član velike četvorke, momčad *Rijeke* još uvijek nije objavila niti jedno novo ime, ali to ne znači kako do kraja prijelaznog roka neće biti nekog iznenađenja na Rujevici.

Prema viđenom, *Hajduk* želi osigurati sve moguće dostupne snage za osvajanje toliko željenoga naslova prvaka i učinit će sve napore kako bi stigao do željenoga cilja. Osnaživanje napadačkog dijela je posve logično, jer *bili* imaju najbolju obranu u ligi (samo 10 primljenih golova) i željeli bi biti još efikasniji (više golova postigli su *Osijek*, *Rijeka* i *Dinamo*). S druge strane, *dinamovci* vjeruju svojoj »bogatoj« svlačionici i uz određene korekcije (spominje se potencijalni dolazak napadača **Arbera Hoxhe** iz *Slavena*) smatraju kako se mogu ravnopravno nositi s *Hajdukom*, a očekuje ih i nastup na europskoj sceni protiv renomiranog španjolskog velikana *Betisa* iz Sevilje u šesnaestini finala Konferencijske lige.

D. P.

Umotvorine

- * Skrbi o velikome kada je još malo.
- * Najveće pravo često je najveća nepravda.
- * Obijest treba gasiti više nego požar.

Vicevi, šale...

Razgovor kod liječnika:

- Vašem suprugu treba odmor i mir. Evo pilule za spavanje.
- Kada da mu ih dajem?
- Pilule su za Vas.
- Što radiš na tom sobnom biciklu?
- Treniram.
- Pa ne vrtiš pedale.
- Nizbrdica je!

Mudrolije

- * Plemenit čovjek zahtijeva sve od sebe, mali čovjek zahtijeva sve od drugih.
- * Zdravica onom što je proživljeno, a nije objavljeno.
- * Kad se bojiš da ćeš nešto izgubiti, izgubi ga! I ne boj se više!

Vremeplov – iz naše arhive

22. Razgovor u okviru

Dana biskupa Ivana Antunovića, 2014.

Didine pripovitke (iz knjiga Balinta Vujkova)

Kletve

U davno vrime bio jedan kralj koji nije trpio pcovku i kletvu. Nek mu samo dojava da kogod u njegovom kraljevstvu klete el pcuje, tu ševljanja nema. Kralj oma naredi da pcovača uvate, da mu bar jezik ociku, ako mu glavu i ostave na ramenu.

Taj kralj je ženio sina, pa se skupili svatovi kaki nema u svaki sto godima. Bilo je tu ića i pića na pritek i za sluge i za prosjake. Kralj ko misli: ta jedared nek bude i u paklu vašar, pa i kerove iz tanjira rani. Tako se tu zadesila i dva njegova kočijaša. Zavukli se oni u jedan budžak, dobro se naili, još bolje napili i onda udarili u pismu i podvikivanje. Kralj je nji vidio, al ne smeta to njemu – ta nek je jedared i njegovim kočijašima na volju kad su u ovakim svatovima. Ne bi kralj u nji zapo, al je bilo sluga koji su zlobili ove kočijaše i jedan od nji je dotrčio i kralju veli ovako:

– Svitla kruno, otac naš, bolje da sam jezik prigrizo neg što Vas moram na ovaki dan smučivat, al Vam moram kazat, jel svit ovako čudo još nije vidio.

Kralj se iznenadio.

– Šta to mož bit? – zapita on. – Ta danas sam bar napušto uzde svakom. Ko sad mož kazat da nije alvatan?

– Ta ni nema nikog ko Vas ne hi blagoslovio da nije ona dva kočijaša. Vidite kako gutaju Vaš bili kriv ko hale, a vino ne gutaju već liju i još nemaju druge riči već samo proklinju i sebe i svakog ko tudan naiđe. To čovik koji se čovičanski misli ne mož slušat i otrpit.

Borme se i kralj zlo rasrdio kad je to čuo i oma naredi da kočijaše dotiraju prid njega. Kralj je, i što kaže to tako mora i bit. Kočijaši već i stoje prid njim, al se po njima baš ne vidi da su se ustravili el zibunili. Kralj se još više rasrdio kad je vidio kako su oni i prid njim veseli.

– Šta vas dvojca mislite, da mi još i prkosite! – strogo će na nji. – Ajd, sad ću ja vama pokazat vašeg Boga. Jel to istina da vi ništa drugo ni ne radite već samo kletete svakog?

Kralj misli da će kočijaši sad vrtit, pa već i manio onom slugi što i je prokazo, al se kočijaši nasmijali i vele ko jedan:

– Prava pravcata istina. Kako da ne kletemo kad još nikad u životu nismo živili ovako dobro ko danas?!

Kralju nije više tribalo.

– I vi to kletete?!

– Pa još kako! – smiju se ona dvojca.

– E, baš da čujem kako ste kleli, pa da znam kakom smrću ću vas pogubit. Da vidim kako ćete se onda smijati? – drekne kralj.

Al je zinio kad su se ona dvojca počela gro'tom smijati, a jedan će:

– A kako bi ja drugog na ovaki dan mogo proklet već ovako: dabogda te žena svaki dan udarila po ustima grbavom šunkom i tikvom vina!

Na to će drugi:

– A ja danas kletem svakog ovako: dabogda se od prsnaca gušio i žena ti gršu slavinom žagala da od prsnaca možeš malo divat i crvenjakom ga zalivat.

Kad je kralj to čuo, udario u smij da ga ne može zaustavit. Ode njegova srdžba ko da je kogod rukom odno. Onaj što je kočijaše potkazivo užegurio se i sad će kralju:

– Svitla kruno, otac naš, ne virujte – lažu.

Al kralj mane na njeg da čuti, a kad se sit nasmijo, još kaže:

– Ne znaš ti šta naš narod kaže: pijan i dite nikad ne lažu. A ne vidiš da su se ovi momci dobro nakvasili, nazdravlje njim bilo. A sad vidim da si ti od zlobe burlo oko nji. E, da nije ovaki dan, ti bi dobio što si njima želio. A ovako ću te drugačije kaštigovat. Da si i sad dvorio dok s nogu ne spadneš, al i dvori samo krivom šunkom, trbušatom tikvom i dobrim prsnacom. A vi – na kočijaše će – kad očibate šunkinu kost, udrite ga s njom koliko očete, al ne po ustima.

Tako je to i bilo i sad su se kočijaši naili i napili, a onaj što i je potkazivo, moro njim je donosit najveće šunke. Šta mislite zašto? Ta da bi ga kočijaši mogli častit najvećim koščurama.

Pričao Grša Milanković

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Prija i potli čekanja (čekam)

Kažu da svako vrime nosi svoje no ja ću nadodat i moje, a to j' da j' vično bilo da smo u svakom vrimenu štagod jel kogagod čekali, dočekivali. Ja da narastem, da se oženim pa da se rodu dica, da škole završu pa se poženu i poudaju. Brez dice sriće nema a ka' su ona srićna nema srićnijeg čekanja. I sade ovo prija i potli Božića došlo mi ko pravo vrime za študiranje i mudrovanje. Čeko i ispratio Božić. Dočeko Marina sa trulog Zapada da mi po iljaditi put isponova kaže: »Ajte mi ope' divante kako j' kadgod bilo za Božić«. Bome, kako čujem baš se čeljad i nisu štagod pripravili čekajuć Božić a i za Božić bilo svašta. Zaboravili na slamu, stara jila. Ta zaboravilo se šta se i kako radi u kuće za Božić, kako se ide čestitat i šta sve još ni. Pozaboravljali ko da su viru prominjili. Bome, u naše kuće sve se poštiva kako j' uvijek bilo. Da naspomenem kako nas u čekanju svega zadesila pucnjava, gruvanje. Ta bilo je već i prid Božić, na sam Božić, kasnije da ne divanim. Ko u ratu. Ne mož drimat, spavat, divanit se, moljit se. Dica, al koliko čujem i veliki, ko da nikad nisu čuli da ovo vrime ni za veselje take fele. Tako čekajuć Božić dobiješ za Božić kako kažu mladi popularno »topovski udar«. Bome čekali i dočekali snig, a brez sniga prave zime nema. Barem je kadgod tako bilo. Sa' će kogod kazat eto ovaj ope' štagod fantazira, al, čeljadi, bez da napada meter sniga i da ladnoća misec-dva ne ošine ni da nema zdravlja za čeljade neg nema ni pravog sigranja. A i za protiv bakkila nema ništa bolje od prave zime. Ništa je ne ubija bolje neg ladnoća. A i za sigranje. U kuće čujem da su dica jedva dočekala da se idu sonat. S benta se spuščavat na led. Ta ko danas se sićam: odšklijo si se s done strane dunavca kad se spuščeš. Vala se sto meteri putovalo. E sad svake godine čekamo zimu, snig i ladnoću. Više je ne bude neg što je bude. Da naspomenem i na kraju kad se snig otopi pa ode u žednu zemlju i ona dobije svoje, što cile godine čeka. A bome prošle godine nas zadesili i izbori, kako se moderno kaže. Da ope' birammo vlast. Jest da j' bilo prija godin dana isto, al evo nadesili da bude ope'. Čekali, dočekali, izbirnili al evo sade čekamo da kažu koji će bit glavni. Jest da su pobedili isti pa još i više, al sade da vidimo, čekamo, što b' rekli ko će zasist. Kako j' jedan naš stari mudrijaš reko: kojoj ćemo nagojitoj guskii vrat još nagojit. E, što čekamo al uz to čekanje još se svačeg naslušamo. E, bome u tom čekanju obećavu da će penzije i plate it nagor, da će bit i jeftinijeg. A bome evo sad kako čujem čekaćemo očel opet u vojsku tribat it. E, sad, čeljadi što s mora čekat – mora. Valjda dragi Bog tako oće, al onda da j' u čekanju i zdrav bit jel sam jaka zima za mene već ni dosta. A bit zdrav danas je umetnost kako b' se reklo moderno, još da dodam i velika srića. Jel ako nisi zdrav, obro si bostan a ako još nemaš novaca onda ti nema spasa. A šta da vam kažem, ja čekam doktora. Imo sam zakazano za prija misec dana no onda se pokvario nikaki aparat za mirenje pa se onda doktor razbolio. Mislim se, pa vala se i aparat smije pokvarit a doktor razbolit. E, sade ope' čekam jel čim je ozdravio doktor i aparat se opravio ošo se doktor skijat. Aj što doktora čekam, vala će doć, neg sade čujem na proliće će ope' nikaki izbori a fala Bogu i Uskrs. Čekam. Biće ako dočekam, po naši ako ostanem.

U NEKOLIKO SLIKA

Klizanje

Ruža pogača

Među tradicionalnim srijemskim jelima od kiselog tijesta koja se često pripremaju za blagdane i razna obiteljska slavlja, ističe se *ruža pogača*. Osim što je lijepog okusa, vrlo je dekorativnog izgleda i pravi je aranžman na obiteljskom stolu. Može se poslužiti uz sir, vrhnje i meso. Divno lisnato tijesto ostaje mekano i sutradan. Lisnata je zbog načina razvijanja i premazivanja maslacem ili u novije vrijeme margarinom. Važno je reći da ništa u procesu pripreme nije komplicirano i da je mogu napraviti čak i početnici.

Sastojci:

500 g brašna
250 ml toplog mlijeka
2/3 kocke svježeg kvasca
1 žličica šećera
1 žličica soli
2 jajeta
1 žličica ulja

Sastojci za premazivanje:

125 g maslaca
prstohvat soli
1 žumanjak
1 žlica mlijeka

Priprema:

Maslac izvaditi na sobnu temperaturu da omekša. U manju zdjelu nasuti toplo mlijeko, kvasac, šećer i dvije žlice brašna. Dobro izmiješati i staviti na toplo mjesto oko 10 minuta da se diže. U većoj zdjeli za miješanje vilicom istući jaja sa solju. U to dodati smjesu s nadošlim kvascem. Izmiješati kuhaćom i postupno dodati ostatak brašna. Umijesiti mekano tijesto koje se ne lijepi za ruke. Malo nauljiti umiješano tijesto, pokriti zdjelu elastičnom folijom i ostaviti da se diže oko jedan sat. Dok se tijesto diže, pripremiti dublju tepsiju za pečenje prečnika oko 25 cm. Stranice tepsije premazati s malo maslaca, a dno prekriti izrezanim krugom hartije za pečenje. Maslac koji je omekšao dobro izmiješati vilicom s prstohvatom soli. Tijesto razviti oklagijom u veći kvadrat debljine prsta. Tijesto premazati pripremljenim maslacem i saviti sva četiri kuta prema sredini. Opet razvaljati valjkom za tijesto. Dobiveni kvadrat premazati maslacem i uviti u rolat. Rolat narezati oštrim nožem na komade i isječene dijelove složiti u pripremljenu tepsiju. Pokriti folijom i ostaviti ponovo da se diže oko pola sata. Prije pečenja premazati cijelu površinu pogače žumanjkom umućenim s malo

mlijeka. Peći 10 minuta na 200 stupnjeva, pa smanjiti temperaturu na 180 stupnjeva. Pogaču peći ukupno oko 40 minuta. Ispečenu pogaču izvaditi iz tepsije, staviti na rešetku i skinuti hartiju s donje strane. Premazati maslacem odozgo. Prohladiti je i zamotati u kuhinjsku krpu dok se ne ohladi.

KuHaR tradicijskih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

JEDNOM POLISOM
pokrijte 5 rizika

Osigurajte sebe, svoj automobil i putnike u njemu samo jednom polisom

Maksimalan oprez u vožnji, briga o automobilu i ljudima u njemu nekada nisu dovoljni da nas zaštite od nepredviđenih okolnosti poput kvara vozila, loma stakala i prirodnih rizika. Bilo da ste na odmoru ili službenom putovanju, uz polis **Paket 5+ Milenijum osiguranja** nećete morati da brinete zbog okolnosti koje nisu pod Vašom kontrolom.

Ovom polisom osigurujete se od **pet najčešćih rizika** i obezbediti:

1. Osiguranje od loma stakala na putničkom vozilu;
2. Osiguranje putničkog vozila od oštećenja usled prirodnih rizika;
3. Osiguranje lica u putničkom vozilu od posledica nesrećnog slučaja – nezgode;
4. Pomoć na putu;
5. Zamensko vozilo.

www.mlos.rs

011/ 715 23 00

RADIO MARIJA
Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCJE:

NOVI SAD 90,0 MHz

SUBOTICA 90,7 MHz

SOMBOR 95,7 MHz

NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099

Program: 024/600-011

SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

Radio Marija Srbije
Radio Maria play

ILI-ILI

AKCIJA

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:

- 6 meseci po **1 dinar** ili
- 12 meseci sa **50% popusta**

Astra Telekom

011 44 22 009

***Lijepa lica dobre književnosti!
Nova knjiga u nakladi NIU »Hrvatska riječ«***

Knjiga se može nabaviti u NIU »Hrvatska riječ« po cijeni od 400 dinara.